

Rariteettikomitean hyväksymät vuoden 2002 harvinaisuushavainnot

Heikki Luoto, Tapio Aalto, Antero Lindholm & Visa Rauste

BirdLife Suomen Rariteettikomitea (RK) käsitteli 252 lomaketta vuodelta 2002 ja hylkäsi niistä 22 (9 %). Kun mukaan lasketaan havainnot aiemmilta vuosilta, nousee käsiteltyjen lomakkeiden määrä 295:een ja hylättyjen 32:een (11 %).

Suomelle uusina lintulajeina havaittiin lehmähaikara ja kastanjasirkku (kategoria A) sekä japaninnokkavarpunen (kategoria E). Muita vuoden aikana nähtyjä suurharvinaisuuksia olivat pikkuliitäjä, arohiirihaukka sekä kivikko- ja harmaakurkkurastas. Amerikanhaapana, töyhtökiuru, mustakaularastas, pikkukultarinta ja punakottarainen esiintyivät ennätyksellisen runsaina. Vuosi oli hyvä myös kiljukotkalajien, isovesipääskyn ja viirusirkkalinnun osalta.

Lyhytvarvaskiurun pesintä (Kuopiossa) todettiin Suomessa ensimmäisen kerran ja pikkukultarinnan kolmas pesä löydettiin Kiteeltä. Tavallisimmat edelleen RK:n käsiteltävänä olevat nimikkeet, joista ei vuodelta 2002 hyväksytty lainkaan havaintoja, ovat punapäänarasku (69 yksilöä hyväksytty aikaisemmin), *tristis*-tilalti (66), kenttäkerttunen (40), suula (36) ja käärmeekotka (35).

Alalajit

RK joutuu yhä enemmän tekemisiin alalajeja koskevien vaikeiden määrittämisongelmien kanssa. Yleiseurooppalainen suuntaus näyttää olevan yritys tunnistaa ja määrittää lintuja yhä enemmän myös alalajitasolla, mikä on periaatteessa pelkästään myönteistä. Alalajitasolle ulottuvan määrittämisohjelman ja dokumentoinnin yhtenä tavoitteena on hahmottaa lintujen leviämiseen liittyviä tekijöitä yhä paremmin. Lisäksi tällaisen muuntelun dokumentointi ja kuvaaminen auttaa ymmärtämään myös lintujen lajiutumista ja siihen liittyviä taustatekijöitä entistä paremmin. Yhtenä ongelmana alalajitason määrittämisessä on usein tutkimustiedon puute ja tutkijoiden erilaiset arvioinnit jonkun lajin maantieteel-

lisestä muuntelusta. Lintulajien muuntelu voi Euroopankin alueella olla huomosti tunnettu tai kuvattu, eikä ongelmaa lainkaan helpota tarkastelun levittäminen esim. koko Euraasian alueelle. Tutkijoiden välisistä tulkintaeroista ei kuitenkaan ehkä koskaan päästä täydelliseen yhteisymmärrykseen jo siitäkään syystä, että ongelmiin kytkeytyvät vahvasti myös erilaiset vallalla olevat käsitykset lajin määrittelystä.

Käytännön RK-työskentelyn kannalta alalajeja on monenlaisia. Jotkut alalajit ovat niin selväpiirteisiä, että yksittäiset linnut on määritettävissä varmasti myös säännöllisen levinneisyysalueen ulkopuolella. Monet alalajit ovat kuitenkin erotettavissa toisistaan vain yksilöjoukkoina, jolloin alalajien väliset erot ovat havaittavissa pääasiassa vain näiden alalajeiksi esitettyjen linturyhmien välisinä tilastollisina eroina. Yksittäisten lintujen määrittäminen varmasti on tällöin usein mahdotonta. RK-katsauksissa onkin alalajien yhteydessä käytetty usein määrittämisvarmuutta kuvaavia, pehmentäviä sanamuotoja kuten 'yksilöllä oli alalajin x piirteet/piirteitä'. Taksonomian trendit saattavat kuitenkin nostaa perinteisesti alalajeina pidettyjä taksoneja lajeiksi. Silloin harvinaisuushavaintojen varmuuden pitäisi luonnollisesti olla sama kuin tarkastettavilla lajeilla yleensäkin.

Tässä katsauksessa esiintyvät viisi maalle uutta alalajitason taksonia edustavat erityyppisiä ja eri varmuuksilla määritettävissä olevia alalajeja hyvin: Idänuunilinnun alalaji *plumbeitarsus* on nykykäsityksen mukaan määritettävissä samalla varmuudella kuin tyypillinen laji. Toista päätä edustaa "pieni tumma kanadanhanhi, todennäköisimmin *mini-ma*", jonka voi käsitellyn havainnon olosuhteissa määrittää vain alalajiryhmälleen, mutta silti tällaiset havainnot on RK:n mielestä syytä kerätä. Myös hyväksytty isolepinkäinen kuuluu RK:n mielestä riittävällä varmuudella johonkin mainituista alalajeista *sibiricus*, *borealis* tai *invictus*. Leppälinnun koh-

dalla tietämys siipilajikultisten *samamis*-sukuksen näköisten lintujen pesimisestä Euroopassa on puutteellinen. Joissain yhteyksissä on esitetty, että tällaisia lintuja esiintyy säännöllisesti myös nimialalajin pesimäalueella. Tällöin *samamis*-alalajin määrittäminen ei olisi perusteltua sen säännöllisen levinneisyysalueen ulkopuolella ja tilanne olisi melko samantapainen kuin näyttää olevan selkälokin *intermedius*-alalajin kohdalla (ks. kommentti lajiosasta). Toistaiseksi tällaisesta leppälinnun nimialalajin muuntelusta ei kuitenkaan ole olemassa vahvaa näyttöä tai selvityksiä perustuvaa tietoa.

Vanhat havainnot

RK:lta kysellään ajoittain suhtautumista vanhojen havaintojen tarkastamiseen. Menettelyt ovat periaatteessa selvät: havainnot vuoden 1975 alusta alkaen tarkastetaan kulloinkin voimassa olleen luettelon mukaisesti. Tarkastamattomat havainnot eivät kuulu ns. viralliseen faunistiseen aineistoon. Muutamaa vuotta vanhemmista havainnoista edellytetään ehdottomasti valokuva, hyvät alkuperäismuistiinpanot tai vastaava dokumentaatio. Muistinvaraisesti ei kannata ryhtyä täyttämään ilmoituksia vuosien takaisista havainnoista.

Havainnot vuoteen 1974 asti on RK tarkastanut niistä lajeista, joista vuoden 1982 loppuun mennessä oli korkeintaan viisi havaintoa (Rariteettikomitea 1984). Jos arkistoista löytyy havaintoja, jotka kuuluvat tämän periaatteen mukaan tarkastuksen piiriin, ne on tarkastettava RK:ssa.

Muista lajeista Solosen (1985) luettelemat havainnot kuuluvat tarkastamattominakin ns. viralliseen aineistoon. Solosessa mainitsemattomat havainnot tarkastetaan tarvittaessa alueellisella tasolla. Lukuun ottamatta hyvin dokumentoituja havaintoja (esimerkiksi yksilö museokokoelmassa, tai hyvä kuvaus) RK ei pääsääntöisesti halua ottaa

sellaisiin kantaa, mutta tietenkin esimerkiksi alueellisia linnustojulkaisuja tekevät työryhmät voivat keskustella RK:n kanssa vanhojen havaintojen käsittelystä.

Tässäkin katsauksessa on kolme vanhaa havaintoa (kaksi pikkuhuittia ja rusko-/mustapääsirkku), jotka olivat jo ennestään osa ns. virallista aineistoa. RK on nyt pyynnöstä tarkastanut julkaistut kuvaukset ja hyväksynyt ne.

Alkuperäiset muistiinpanot ja digikuvat

Taas kerran RK muistuttaa alkuperäismuistiinpanojen merkityksestä! Nykyään yhä useammista havainnoista saadaan digikuva tai video, mikä helpottaa toimittamaan RK:lle jpeg-formaatissa kohtuulliseen kokoon pakattuna (mieluiten alle 500 kB). Jos kuva on ratkaiseva dokumentti suurharvinaisuudesta, siitä kannattaa säilyttää mahdollisimman alkuperäinen tiedostoversio, jonka RK voi pyynnöstä saada tutkittavaksi.

Yleistyvän digikuvauksen kääntöpuoli näyttää olevan se, että yhä harvemmat tekevät maastossa kirjallisia kuvauksia linnusta. Yleisesti näytetään ajattelevan, että joku on kuitenkin kuvannut linnun. Jos kuvadokumentaatio ei kuitenkaan ole, on alkuperäisen maastokuvauksen merkitys vähintään yhtä suuri kuin ennenkin, ja sitä suurempi mitä harvinaisempi laji on kyseessä. RK ei valitettavasti voi suhtautua kovin vakavasti jopa kuukausia havainnon jälkeen muistinvaraisesti tehtyihin kuvauksiin. Maastomuistiinpanojen kirjaaminen ja liittäminen kuvadokumenttien tueksi on usein edelleen tarpeen ainakin ikä- ja sukupuolimäärittysten arvioimiseksi. Ikä- ja sukupuolimäärittysten perusteena esitetyt pienet yksityiskohdat, jotka maastossa ovat olleet hyvin nähtävissä, eivät aina tallennu riittävän hyvin kuvadokumentteihin.

RK:n kokoonpano

RK:n kokoonpano oli vuonna 2002: Visa Rauste (puheenjohtaja), Heikki Luoto (sihteeri), Tapio Aalto, Antero Lindholm, Pekka J. Nikander, Tapani Numminen ja Kari Soilevaara. Pitkään ansiokkaasti RK:ssa toiminut Tapani Numminen erosi maaliskuussa 2003 ja

hänsen tilalleen valittiin Jyrki Normaja Turusta.

AERC-kategoriat

Katsauksessa käytetään Puolan AERC-kokouksessa syksyllä 2001 tarkennettuja määritelmiä:

A. Laji, joka on tavattu ilmeisesti luonnonvaraisena ainakin kerran vuoden 1949 jälkeen.

B. Laji, joka on tavattu ilmeisesti luonnonvaraisena vain vuosien 1800 ja 1949 välillä.

C. Laji, jonka karanneista tai vapautetuista yksilöistä on maahan syntynyt elinvoimainen populaatio tai yksilöt ovat peräisin toisen maan tällaisesta populaatiosta.

D. Laji, joka ei ole lähes varmasti luonnonvarainen (jolloin se sijoitetaan kategoriaan A) tai lähes varmasti karkulainen (kategoria E).

E. Varma tai lähes varma tarha- tai häkkikarkulainen.

Kotisivut

RK:n kotisivut, joilla julkaistaan mm. ajankohtaiset tiedotteet, löytyvät osoitteesta www.birdlife.fi ja AERC:n (Association of European Rarities Committees) osoitteesta www.aerc.be.

Lyhenteet

Linnun tarkka ikä merkitään kalenterivuosina: 1kv = samana kalenterivuonna syntynyt, 2kv = edellisenä kalenterivuonna syntynyt, +1kv ennen kuluva kalenterivuotta syntynyt jne. Muut ikälyhenteet: juv = nuori lintu ensimmäisessä täydellisessä höyhenpuvussaan = nuoruuspukuinen, ad = aikuinen, subad = esi aikuinen, pull = pesä- tai maasto-poikanen.

Muut lyhenteet: jp = juhlapukuinen, tp = talvipukuinen (esim. kuikkalinnuilla ja ruokkilinnuilla tämä tarkoittaa nuorta, esi aikuista tai talvipukuista aikuista lintua), vp = vaihtopukuinen, ♀puk = naaraspuukuinen, Ä = laulava, r = rengastettu. v/video tarkoittaa, että RK:lla on ollut käytettävissään linnusta otettu valokuva tai videonauha ja ä, että RK:lla on ollut määrityksen tukena linnusta saatu äänite. Muuttavasta linnusta on ilmoitettu lentosuunta (N = pohjoinen jne).

Milloin yksilömäärää ei ilmoiteta, havainto koskee yhtä yksilöä. Tässä katsauksessa havainnon kohdalla on neljä havainnoitsijaa, mikäli lomakkeella on mainittu niin monta nimeä. Lomakkeen täyttäjän nimi on ensimmäisenä paitsi, jos hän on ilmoittanut havainnon jonkun toisen puolesta eikä itse ole havainnut lintua. Tällöin ensimmäisenä on linnun näkijä ja toisena ilmoittaja. Ilmoittajan jälkeiset nimet on kirjoitettu siinä järjestyksessä kuin ne ovat lomakkeella. Mikäli ilmoittaja ja löytäjä ovat eri henkilö, löytäjä on mainittu toisena. Jos RK on saanut jostain havainnosta useampia lomakkeita, eri lomakkeiden tiedot on yhdistetty, ja havainnoitsijat ovat yksien sulkeiden sisällä. Myös ne henkilöt, jotka ovat luovuttaneet valokuvia, videonauhoja tai muuta materiaalia RK:n käyttöön, on pyritty mainitsemaan havaintojen kohdalla tilan niin salliessa.

Katsauksen yksilömäärät

Katsauksessa on lajin nimen jälkeen kolme lukua. Ne ilmaisevat tavattujen yksilöiden kokonaismäärän tiettyinä ajanjaksoina. Ensimmäinen luku käsittää ajan vuoteen 1974 asti, toinen luku jakson RK:n toiminnan alkamisesta 1975 vuoden 2001 loppuun ja kolmas esiteltävän vuoden 2002. Näiden lukujen summa on siis kaikkina aikoina tavattujen yksilöiden kokonaismäärä.

Hyväksytyt havainnot

Accepted records

Amerikanjääkuikka *Gavia immer* (2,84,2)

25.5. Hamina, Vepsu tp SE (Teemu Lehtiniemi, Ilkka Wentus, Olli-Pekka Liinalaakso); **10.11.** Keuruu, Keurusselkä, Kaukanen tp, lähti SSW (Markku Saarinen, Kari Kallio).

Pikkuliitäjä *Puffinus puffinus* (0,1,1)

21.8. Uusikaarlepyy, Toisvesi (v) (Tom Backlund, Rune Jakobsson, Mattias Kanckos ym.). Maamme ensimmäinen pikkuliitäjä havaittiin 11.9.1994 Mustasaaren Valassaarilla. Pikkuliitäjä on hyvin harvinainen Itämerellä. Ruotsissa nähtiin vuosina 1989–1999 Itämeren puolella vain kaksi yksilöä (Lindell 2002).

Lehmähaikara *Bubulcus ibis* (0,0,1)

15.–17.5. Eckerö, Storby (video) (Jörgen Eriksson, Barbro & Hans Heino ym.).

Ensimmäinen havainto luonnonvaraiseksi tulkitusta lehmähaikarasta Suomesta! Kesällä 1994 havaittiin aasialaisen *coromandus*-alalajin lehmähaikara Lieksassa. Tämän alalajin ei tiedetä harhautuneen Eurooppaan luonnonvaraisesti, joten Lieksan havainto on sijoitettu E-kategoriaan.

Euroopan lisäksi lehmähaikaroita löytyy mm. Aasian eteläisistä osista, Afrikasta sekä Pohjois- ja Etelä-Amerikasta. Ruotsista on vuoden 2001 loppuun mennessä niin ikään yksi havainto luonnonvaraiseksi tulkitusta lehmähaikarasta ja yksi havainto *coromandus*-alalajin yksilöstä. Näiden lisäksi Skoonessa on havaittu lehmähaikara, jonka tiedetään karanneen Kööpenhaminan eläintarhasta. Luonnonvaraisena hyväksytty lintu oli rengastettu Espanjassa (Lindell 2002). Lähes kaikki Euroopassa pesivät (n. 78 000 paria) lehmähaikarat löytyvätkin Espanjasta ja Portugalista. Jonkin verran lehmähaikaroita pesii Ranskassa, Italiassa, Venäjällä sekä Turkissa. Laji on runsastunut ainakin ydinalueellaan 1990-luvulla (Hagemaijer & Blair 1997).

Pronssi-iibis *Plegadis falcinellus* (2,44,2)

13.–14.5. Janakkala, Turenki 2 +2kv (video) (Martti Raekunnas ym.); **15.–20.5.** Ylämaa, Väkeväjärvi 2 +2kv (v, video) (Vesa Väkevä, Hannu Kettunen ym.).

Pikkuliitäjä (*Puffinus puffinus*) Uusikaarlepyyn saaristossa 21.8.2002. Maamme toinen pikkuliitäjä "eksyi" sumussa sisäsaaristoon. © Tom Backlund — Manx Shearwater

Suomen ensimmäiset keväthavainnot, joiden tulkittiin koskevan samoja yksilöitä. Edellisessä katsauksessa esitetty päivämäärätieto maamme ensimmäisten pronssi-iibisten osalta on virheelli-

nen, sillä tarkkaa päivämäärää ei tiedetä. Ensimmäisen kerran laji havaittiin maassamme Kuusistossa 1830-luvun alussa, jolloin kahdesta yksilöstä toinen ammuttiin (Lehikoinen ym. 2003).

Ruostesorsa *Tadorna ferruginea* (27,179,-)

24.7.1994 Joutseno, Pulp (Harri Hassari).

Laji poistettiin tarkastettavien joukosta vuoden 1999 lopussa.

Amerikanhaapana *Anas americana* (1,39,10)

20.4. Joutseno, Suokumaanjärvi 2kv jp ♂ (Mika Ohtonen, Harry Nyström ym.); **24.4.–4.5.** Närpiö, Piolahti jp ♂ (v) (Jari Pitkäkoski, Jani Vastamäki, Kari Korhonen, Bo-Göran Lilland ym.); **1.5.–2.8.** Siuntio, Kokkila-Myrans +2kv ♂ (video) (Jan Södersved ym.); **9.5.** Enontekiö, Sotkajärvi jp ♂ (Pirkka Aalto); **19.5.** Janakkala, Turenki +2kv jp ♂ 2kv ♀ (v) (Heikki Seppälä, Reijo Kosonen, Jukka Kelovesi, Martti Raekunnas ym.); **23.5.** Inari, Ivalojoen suisto jp ♂ (Olli Osmonen, Petri Kemppainen, Juhani Honkola); **15.6.–19.7.** Lappeenranta, Kaislanen +1kv ♂ (video) (Paavo Rantanen, Matti Vanhapelto ym.); **16.6.–11.7.** Mustasaari, Vassorfjärden +1kv ♂ (v) (Joel Karvonen, Aarne Lähti, Kari Kuokkanen, Mauri Jalonen ym.); **17.–18.8.** Parikka-

Lehmähaikara (*Bubulcus ibis*) Eckerön Storbyssä 16.5.2002. Ensimmäinen havainto nimialalajin yksilöstä Suomesta! © Pekka Komi — Cattle Egret

Pronssi-iibikset (*Plegadis falcinellus*) Ylämaan Väkeväjärvellä toukokuussa 2002. Ilmeisesti samat linnut nähtiin aiemmin Janakkalassa. © Hannu Kettunen — Glossy Ibis

la, Siikalahti ♀-puk (Jari Kontiokorpi, Ari Parviainen, Matti Lötjönen).

Maamme toinen ja kolmas naaraspu-kuinen lintu. Ensimmäinen naaras löytyi Salon Halikonlahdelta elokuussa 1998. Janakkalan pari oli ensimmäinen useampaa kuin yhtä lintua koskeva havainto maastamme. Ruotsissa on vuoden 2001 loppuun mennessä tavattu 47 amerikanhaapanaa (Cederroth 2002) ja Iso-Britanniassa peräti n. 350 yksilöä (Rogers ym. 2002).

Tavi *Anas crecca carolinensis* (1,50,3)

24.4. Uukuniemi, Lammintausta jp ♂ (video) (Jari Kontiokorpi); **25.4.** Maalahti, Bockörenin kalasatama jp ♂ (Joel Karvonen); **6.6.** Tammisaari, Prästkulla jp ♂ (Petro Pynnönen, Aleksi Lehikoinen).

Pilkkaniska *Melanitta perspicillata* (10,39,1)

8.6. Pyhäranta, Rihtniemen lintutorni +2kv ♂ S (Tom Lindbom, Jukka Silanpää, Markku Santamaa, Juha Salmi-
nen).

Isohaarahaukka *Milvus milvus* (11,27,1)

30.4. Kesälahti, Särkivaara SE (Petri Hottola).

Pikkukorppikotka *Neophron percnopterus* (2,3,0)

3.8.1962 Inari, Ivalo 3kv (v) (ilm. Heikki Karhu).

Julkaistaan uudestaan, koska alalaji on ollut tutkimuksen alla. Linnun alalajia ei tutkimuksista huolimatta kuitenkaan pystytty täysin varmasti määrittämään.

Hanhikorppikotka *Gyps fulvus* (6,4,1)

7.7. Lappeenranta, Luukkaansalmi SSW (Paavo Rantanen).

Arosuohaukka *Circus macrourus* (33,209,-)

27.4. Kesälahti, Särkivaara +2kv ♀ N (Petri Hottola); **30.4.** Hämeenkyrö, Sarkkilanjärvi 2kv NW (Markku Kangasniemi); **6.5.** Pohja, Brödtorp +2kv ♀ NW (Esa Ervasti); **11.5.** Rautjärvi, Simpeleen vesitorni +2kv ♀ (Jari Kontiokorpi); **19.-29.5.** Tohmajärvi, Peijonniemenlahti 2kv ♂ (Petri Hottola, Kari Lindblom, Minna Pesonen ym.); **20.5.** Elimäki, Villikkala +2kv ♀ (Seppo Grönlund); **22.5.** Kempele, Sarkkiranta 2kv (Juha Sjöholm ym.); **10.-15.8.** Siuntio, Myrans 2kv ♂ (v) (Jan Södersved, Pekka Komi ym.); **31.8.** Tammisaari, Finbygränd 1kv (Hannu Kormanen, Tom Lindroos, Rauli Lumio); **1.9.** Korppoo, Jurmo 1kv ♂ (Juha Kylänpää); **4.9.** Kristiinankaupunki, Skaftung 1kv E (Markku Rantala, Kari Eischer); **6.9.** Siilinjärvi, Toivala 1kv (Heikki Kotilainen); **15.9.** Dragsfjärd, Björkboda 1kv (Tom Lindroos, Hannu Kormanen, Ari Kuusela, Tapio Aalto ym.); **20.9.** Ylämaa, Väkeväjärvi 1kv ♀ SW (Jouko Rantanen); **28.9.** Värtsilä, Uusikylä 1kv S (Petri Hottola).

25.4.2001 Ylämaa, Väkeväjärvi +2kv ♀ (Jouko Rantanen); **1.9.2001** Dragsfjärd, Björkboda 1kv (Petri Helminen, Anne-Maarit Elomaa); **3.9.2001** Lappeenranta, Askola 1kv E (Jouko Rantanen, Topi Mäkinen); **4.9.2001** Lappi, Kuolimaa 1kv (v) (Sami Luoma, Titta Raatikainen); **12.9.2001** Hanko, Halias 1kv SW (Frans Silvenius, Aatu Vattulainen, Jarkko Santaharju); **13.9.2001** Rautjärvi, Änkilä 1kv (video) (Mikko Pöllänen); **19.9.2001** Kristiinankaupunki, Siipyyn lintutorni 1kv S (Ismo Nousiainen); **19.9.2001** Kristiinankaupunki, Lälby 1kv (Ismo Nousiainen).

Ennätysyksyn 2001 nuorten lintujen määrä nousee 48:aan. Vanhat (+2kv) koiraat poistettiin tarkastettavien joukosta vuoden 1999 lopussa.

Arohiirihaukka *Buteo rufinus* (0,3,1)

27.5. Joensuu, Höytiäisen kanavan suisto 2-3kv NW (Harri Kontkanen).

Muut maamme havainnot ovat syyskuulta 1987 ja toukokuulta 1997 (kaksi lintua). Ruotsissa on havaittu vuoden 2001 loppuun mennessä 9 arohiirihaukkaa seuraavasti: toukokuu 1, kesäkuu 1, heinäkuu 3 (sisältää yksilön, joka nähtiin sekä kesä- että heinäkuussa), elo-

kuu 1, syyskuu 3 ja lokakuu 1 (Cederroth 2001, 2002, Lindell 2002).

Pikkukiljukotka *Aquila pomarina* (4,150,14)

23.4. Pyhtää, Ristisaari subad/ad N (Mikko Pöyhönen, Jouko Hiltunen); **25.4.** Kesälahti, Särkivaara subad/ad SW (Markku Halonen, Christian Lundqvist); **1.5.** Värtsilä, Uusikylä 2kv SE (Petri Hottola, Aarne Wahlgren, Tupu & Jyri Vuorinen, Ilari Uotila); **1.5.** Lappeenranta, Haapajärvi subad/ad N-NW (Vesa Väkevää); **6.5.** Hamina, Kirkkojärvi 2 subad/ad E (Eero Hietanen, Pentti Linko, Teemu Hiukka); **7.5.** Virolahti, Kurkela ad E (Jari Lagerroos, Arto Kaituri, Måns Granlund, Seppo Sarlin ym.); **14.5.** Liminka subad/ad (Killian Mullarney, Toni Eskelin ym.); **20.5.** Virolahti, Kurkela subad/ad E (Tero Ilomäki); **4.6.** Ruotsinpyhtää, Tavastas subad/ad SE (Heikki Nurmi); **5.6.** Virolahti, Kurkela 2 subad/ad (Pekka Komi); **7.6.** Kirkkonummi, Jorvas subad ENE (v) (Dick Forsman); **17.6.** Virolahti, Kurkela subad/ad E (Pekka Komi); **25.6.** Virolahti, Kurkela subad/ad SW (Kari Saarinen, Jari Markkula); **21.7.** Kemiö, Sjöfax subad/ad (Henrik Lindholm, Ari Vienonen).

Tämän lajin kohdalla kokonaismäärän arviointi on erittäin vaikeaa, koska samat linnut voidaan havaita monesta pisteestä etelärannikolla. Virolahden yksilömääräksi Tero Ilomäki (kirj.ilm.) arvioi neljä eri lintua.

Kiljukotka *Aquila clanga* (? ,243,19)

18.–19.4. Parikkala, Siikalahti 2kv (v) (Jari Kontiokorpi, Mikko Pöllänen);

Arosuohaukka (*Circus macrourus*) 2kv koiras Siuntiossa elokuussa 2002. © Jan Södersted — Pallid Harrier

Amerikanhaapana (*Anas americana*) Siuntiossa toukokuussa 2002. Tämä koiras viihtyi Kokkilan ja Myransin savenottokuopilla elokuun alkuun asti. © Pekka Komi — American Wigeon

20.4. Kesälahti, Särkivaara 2kv NE (Petri Hottola, Tuomas Immonen, Sakari Ketolainen); **25.4.** Luumäki–Ylämaa, Muttamäki subad/ad (v) (Pekka Karhu); **25.4.** Tyrnävä, Korkalan pellot 2kv (Juha Sjöholm); **29.4.** Huittinen, Ala-Kauvatsa ad NW (Marko Dahlman, Jouko Metsälä); **29.4.** Virolahti, Kurkela ad (Mats Björklund, Matti Valle, Matti Päiviö); **30.4.** Virolahti, Kurkela subad ja subad/ad (Tero Ilomäki, Mats Björklund, Klaus Laine, Jari Piepponen ym.); **11.5.** Virolahti, Kurkela subad/ad E (Mika Ohtonen, Harry Nyström, Jari Piepponen, Antti Vänskä ym.); **11.5.** Virolahti, Kurkela subad/ad ENE (Mika Ohtonen, Harry Nyström, Jari Piepponen, Antti Vänskä ym.); **11.5.** Ylämaa, Väkeväjärvi, Nurmela subad/ad SE (Mika Ohtonen, Harry Nyström); **19.5.** Virolahti, Ukonsaari ad (Jari Helstola, Jouni Kiviranta); **29.5.** Parikkala, Siikalahti subad/ad SE (Mika Ohtonen, Tommi Laurinsalo, Jouni Riihimäki, Heikki Vasamies ym.); **1.–3.6.** Viitasaari, Heinä-Suvanto subad (v) (Heikki, Kalle & Lauri Hiekkänen ym.); **5.6.** Virolahti, Kurkela subad/ad (Pekka Komi); **5.8.** Vehkalahti, Salminlahti subad W (Tero Ilomäki); **27.8.** Kirkkonummi, Danskarby subad/ad W (Matti Kapanen); **31.8.** Sievi, Evijärvi 3kv (v) (Seppo Pudas, Jouko Oja, Erkki Lämssä); **14.9.** Inkoo–Siuntio, Sunnanvik subad/ad (Frans Silvenius, Margus Ellermaa, Andreas Linden, Vesa Oksanen);

14.9. Kirkkonummi, Järsö, Kasaberget subad/ad WNW (Teemu Lehtiniemi, Ilkka Wentus); **20.9.** Ylämaa, Väkeväjärvi subad S (Jouko Rantanen); **20.9.** Kirkkonummi, Porkkala, Sundsin torni subad/ad S (Pekka Komi, Kimmo Absetz, Matti Jäppinen); **21.–22.9.** Ylämaa, Väkeväjärvi ad (Jouko Rantanen, Vesa Väkevää); **22.9.** Virolahti, Kurkela ad (Tero Ilomäki, Hannu Halonen, Jari Piepponen ym.); **22.9.** Virolahti, Kauholma ad E (Pertti Rasp, Veli Niemi, Hannu Palojärvi, Olli Sassi); **27.9.** Ylämaa, Hyttilä ad S (Jouko Rantanen); **19.10.** Kirkkonummi, Mössö ad E/ENE (Juha Honkala, Ari Rajasärkkä, Paul Sundman, Erkki Virolainen).

22.4.2001 Lappeenranta, Hanhijärvi subad NE-E (Jouko Rantanen); **5.5.2001** Rautjärvi, Simpeleen vesitorni subad (Jari Kontiokorpi, Pertti Hotta, Jukka Kuru, Timo Patosuo ym.); **6.9.2001** Ylämaa, Väkevänniitty subad/ad NE (Jouko Rantanen).

Ennätysvuoden 2001 yksilömäärä nousee 29 yksilöön (22.4.2001 Lappeenrannan ja Joutsenon linnut on tulkittu samaksi yksilöksi)! Kirkkonummen ja Inkoon havainnot 14.9.2002 tulkittiin samaksi yksilöksi. Myös Ylämaan vanhaa kiljukohtaa 21.–22.9. ja 27.9.2002 pidetään samana yksilönä. Virolahden yksilömäärän arvioitiin olevan vähintään viisi eri lintua (Tero Ilomäki, kirj.ilm.). RK edellyttää arvokotkien tarkkojen ikä-

Arokotka (*Aquila nipalensis*) 2kv yksilö, joka löytyi heikossa kunnossa Ivalosta 8.10.2001. Dick Forsman kommentoi lintua: "Lintu oli tavallista kuluneemmassa puvussa ja tästä johtuen hyvin vaalea. Yksilö ei muiltakaan pukutuntomerkeiltään edustanut ikäryhmänsä keski-vertoa, vaan siinä oli useita savannikotkamaisia piirteitä, mm. kuvassa näkyvät pisaratäplät suurissa hartiahöyhenissä sekä tavallista tiheämpi poikkiraiditus sisimmissä siipisulissa. Muissa kuvissa erottuvat kuitenkin arokokalle ominaiset ja savannikotkasta erottavat leveät vaaleat kärjet uusissa siipisulissa ja isoissa peitinhöyhenissä (siiven yläpinta) sekä laajalti vaaleat siiven isot alapeitinhöyhenet. Muista, että suupielen pohjukan sijainti suhteessa linnun silmään vaihtelee tarkastelukulman mukaan ja on luotettavasti arvioitavissa vain suorassa sivukuvassa". © Olli Osmonen — Steppe Eagle

Pikkutrappi (*Tetrax tetrax*) 2kv koiras Kiteellä 29.5.2002. Lintu esitti ajoittain soidintansa suurehkolle bongarijoukolla. © Jan Södersved — Little Bustard

määritysten perusteeksi värityksen yksityiskohtaisen kuvauksen lisäksi myös tarkan kuvauksen linnun sulkasatovaiheesta. Ad-pukuisten lintujen osalta on edellytetty, että alapuolenkin väritys, erityisesti alaperän väritys on osattu katsoa ja kuvata tarkasti.

Arokotka *Aquila nipalensis* (1,33,1)

28.4. Kalajoki, Hiekkasärkät 2kv S (Seppo Pudas, Marja Maarala, Riku Halmeenpää, Paavo Liimatta ym.).

8.10.2001 Inari, Tirro 2kv (v) (Heikki Karhu, Voitto Jauhiainen, Olli Osmo-
nen).

Inarin lintu löytyi heikkokuntoisena hiekkakuopalta. Se toimitettiin 18.10.2001 Ranuan eläinpuistoon, sieltä 31.10.2001 Korkeasaaren eläintarhaan Helsinkiin ja edelleen 17.4.2002 Olomoucien eläintarhaan Tsekiin (Pertti Muuronen, kirj.ilm.).

Pikkuhuitti *Porzana parva*

15.6.1965 Ruokolahti, Kuokkalampi ♀-ääninen (Juhani Paatela, Leo Kaila, Hannu Paatela, ilm. Seppo Löfgren); **12.6.–2.7.1972** Lappeenranta, Vainikkala, Telkjärvi ♂ Ä (v) (Seppo Löfgren). Vuoden 1965 havainto on alun perin julkaistu kääpiöhuittina *Ornis Fennica* no. 1/1966 tiedonannossa. Tiedonannossa on hyvä kuvaus linnun äänestä. Virhemääritys perustui aikaan levyllä Sveriges Radio RFEP 204 olleeseen kääpiöhuittinäytteeseen, joka myöhemmin todettiin pikkuhuittiksi.

Nämä molemmat tässä hyväksytyt havainnot julkaistiin Lintumiehen 2/1973 (Löfgren 1973) tiedonannossa pikkuhuittina. Laji poistettiin tarkastettavien joukosta vuoden 1996 lopussa.

Pikkutrappi *Tetrax tetrax* (9,7,1)

29.5. Kitee, Puhos 2kv ♂ (v, video) (Petri Hottola ym.).

Edelliset pikkutrappit on havaittu toukokuussa 1994 Ahvenanmaalla ja Korp-
poon Jurmossa. Sukupuolityypillinen
pään kuviointi tulee koiraille vasta toisen keväänä osittaisen sulkasadon jälkeen (Cramp & Simmons 1980). Tämä lintu oli naaraan näköinen, mutta välillä se teki koiralle tyypillisiä soidinhy-pähdyksiä. Pikkutrappin maailmankanta keskittyy läntiselle palearktiselle alueelle ja suurin osa maailman pikkutrappaista pesii Espanjassa ja Portugalissa. Toinen painopistealue on Ukrainasta itään Läntiseen Aasiaan asti. Läntisellä ydinalueella pikkutrappikanta on taantunut, mutta idässä laji on paikoin runsastunut (Hagemajer & Blair 1997).

Paksujalka *Burhinus oedicnemus* (1,11,1)

7.5. Pori, Kuuminainen (video) (Esko Railo, Juha Niemi ym.).

Varhaisin paksujalka Suomessa. Ensihavainto Hangosta 9.–15.5.1972, jonka jälkeen 70-luvulla havaittiin vielä 2 yksilöä, 80-luvulla 3, 90-luvulla 5 ja vuonna 2000 1 yksilö. Laji on taantunut voimakkaasti Länsi- ja Keski-Euroopassa. Ruotsissa on tavattu 32 yksilöä v. 2001 loppuun mennessä (Cederroth 2002).

Aropääskykahlaaja *Glareola nordmanni* (6,11,2)

21.5.–6.6. Hailuoto, Kirkkosalmi 2 (Ahti Valpas, Markku Luotonen, Petri Lampila ym.).

Viimeisen kerran kaksi yksilöä nähtiin yhdessä 26.5. (Pekka Peussa ja Veijo Nissilä) ja viimeinen havainto yksinäisestä linnusta 6.6. (Toni Eskelin). Ruotsissa on havaittu vuoden 2001 loppuun mennessä 19 yksilöä (Cederroth 2002).

Mustajalkatylli *Charadrius alexandrinus* (18,47,3)

10.5. Pori, Yyterin lietteet ♀ (v) (Olli-Pekka Liinalaakso, Vesa Tuominen, Juha Niemi, Matti Riihimäki ym.); **12.5.** Hanko, Vedagrundet ♀-puk (v) (Heikki Vasamies, Tom Bäcklund, Mikko Sepänen ym.); **10.–20.6.** Siikajoki, Taivo, Ulkonokka ♀ (v) (Ville Suorsa, Kari Koivula, Veli-Matti Pakanen, Mikko Ojanen ym.).

Edelleen yllättävän monta havaintoa. Laji on taantunut voimakkaasti pesimäalueillaan läntisessä Euroopassa. Vuonna 2001 Tavossa oleili pitkään ilmeinen pari sopivalla pesimäbiotoopilla. Paras vuosi oli 1992, jolloin havaittiin 9 lintua.

Aavikkotylli *Charadrius leschenaultii* (2,4,1)

22.–23.6. Lappeenranta, Askola ♀-puk (video) (Jouko Rantanen, Martti Riikonen, Kari Veijo ym.).

Teollisuusalueen altailta löytynyt lintu oli pienempinokkainen kuin vuonna 2001 länsirannikolla nähty koiraat, joten se saattoi olla lähtöisin eri popu-

Siperiankurmitsa (*Pluvialis fulva*) Säskylässä elokuussa 2002. © Matti Sulko — Pacific Golden Plover

laatiosta. Samantyyppinen yksilö – tosin koiras – havaittiin Norjassa heinäkuussa 2002. Norjan lintua Erik Hirschfeld piti mahdollisena alalajin *crassirostris* edustajana (Mjølunes 2002). Alalaji *columbinus* pesii Turkissa ja Lähi-idässä, *crassirostris* Keski-Aasiassa ja nimialalaji mm. Kiinassa ja Mongoliassa. Alalajin tunnistaminen maastossa lienee käytännössä lähes mahdollista. Aavikkotylli on viime vuosina ollut melko säännöllinen vierailija Länsi- ja Luoteis-Euroopassa.

Siperiankurmitsa *Pluvialis fulva* (1,78,2)

3.6. Mietoinen, Mynälahti jp (Tom Lindroos); **17.–18.8.** Säkylä, Iso-Säkylä +1kv (v) (Rauli & Jarmo Holm, Jani Vastamäki ym.).

Tämän vuosituhannen ensimmäiset lajilleen määritetyt siperiankurmitsat. Syksyn 1996 invaasio on edelleen täysin omaa luokkaansa (51 siperiankurmitsaa + lajilleen määrittämätöntä siperian-/amerikankurmitsaa). Läntisessä naapurissamme laji on harvinaisempi: 47 yksilöä vuoden 2001 loppuun mennessä (Cederroth 2002).

Palsasirri *Calidris melanotos* (6,54,2)

2.5. Joutseno, Kivisaari (Matti Vanhapelto); **22.5.** Hyvinkää, Ridasjärvi (Ari Siven, Ari Väättäin, Veikko Salo ym.).

Ullmanin (2002) pohdiskelun perus-

Isovesipääsky (*Phalaropus fulicarius*) Kirkkonummen Porkkalassa kesäkuussa 2002. Juhlapukuinen naaras keräsi niemenkärkeen runsaasti ihailijoita viipyessään paikalla useita päiviä. © Pekka Komi — Grey Phalarope

teella näyttää siltä, että Suomen palsasirrit kuuluvat todennäköisesti siperialaiseen populaatioon.

Isovesipääsky *Phalaropus fulicarius* (11,43,5)

21.–26.5. Pyhtää, Ristisaari jp ♀ (v) (Petteri Tolvanen, Ari Seppä, Ilkka Solanterä, Mauri Löppönen ym.); **29.5.–3.6.** Kirkkonummi, Porkkala jp ♀ (video) (Kaarle Lönnroth, Pekka Komi, Karno Mikkola, Mika Bruun ym.); **21.9.** Hailuoto, Virpiniemi 1kv (v) (William Velmala, Katja Kangas, Petri & Satu Lampila); **30.9.–3.10.** Vuolijoki, Otanmäen allas 1kv (Hannu Rönkkö, Mauno Niskanen, Jouni Ruuskanen, Alpo

Parttimaa ym.); **1.10.** Mustasaari, Norrskär tp (Pekka Komi, Kari Eischer, Pekka Lehto, Markku Rantala).

Keskimääräistä parempi vuosi, ennätys on vuodelta 1997, jolloin havaittiin 6 yksilöä. Kaksi naarasta ”tankkasi” yllättävän pitkään Suomenlahdella, joten monet harrastajat ehtivät nähdä tämän värikylläisen harvinaisuuden. Lähimmät pesimäpaikat sijaitsevat Islannissa, Huippuvuorilla, Karhusaarella ja Novaja Zemljalla. Ruotsissa on nähty vuoden 2001 loppuun mennessä 143 yksilöä (Cederroth 2002).

Leveäpyrstökihiu *Stercorarius pomarinus*

19.10.1928 Humppila 1-2kv (v) (ilm. Oskari Härmä).

Lintu on Forssan luonnonhistoriallisen museon kokoelmissa. Laji poistettiin tarkastettavien joukosta kokonaan vuoden 1985 lopussa.

Isokihu *Stercorarius skua* (6,37,1)

8.7. Uusikaarlepyy, Kantlax (Jan Södersved).

Selkälökki *Larus fuscus intermedius* (0,0,1)

15.–16.5. Tampere, Tarastenjärven kaatopaikka 4kv (v) (Markku Kangasniemi, Hannu Koskinen).

Lintu oli rengastettu Etelä-Norjassa 10.7.1999 poikasena (värirengas JRJ4). Jo toisen kerran lyhyehkössä ajassa RK joutuu korjaamaan selkälökkilinjaansa. Vuonna 1999 (Lindroos & Luoto 1999) pääteltiin, että sellainen yksilö, jolta voidaan tarkasti mitata *intermediukselle* tyypillinen selkäpuolen tummuusaste, voitaisiin luotettavasti määrittää täksi alalajiksi. Nyt näyttää siltä, että enemmän tai vähemmän täydellisesti *intermediuksen* näköisiä lintuja esiintyy säännöllisesti myös Suomen pesivässä

Selkälökki (*Larus fuscus intermedius*) vanha värirengastettu lintu Tampereella 16.5.2002. © Hannu Koskinen — Lesser Black-Backed Gull of subspecies *intermedius*

Aroharmaalokki (*Larus argentatus cachinnans*) 3kv Tampereella 30.6.2002. Vuonna 2002 havaittiin ensimmäiset kaksi 3kv aroharmaalokkia Suomessa. Ikäluokka on harmaalokin tapaan hyvin vaihteleva puvun kehitykseltään. Tällä yksilöllä on jo isohko selvärajainen valkea sisätäplä ("mirror") uloimmassa toisen sukupolven käsissulassa, mutta seuraavan sukupolven keskimmaiset peitinhöyhenet ovat vielä ruskeaa, osittain poikkikuvioitua tyyppiä. Tällainen yhdistelmä on äärimmäisen harvinainen harmaalokilla ja useimmilla aroharmaloikeilla uudet keskimmaiset peitinhöyhenet ovat jo kehittyneempää tyyppiä, mutta tällaisiakin esiintyy (Ukraina elokuu 2001, Forsten, Lindholm & Rauste, suull. ilm.) Linnun rakenne on erittäin tyypillinen: pieni pää, pitkä nokka, pitkät jalat. Tyypillinen kaklatus auttoi usein tämänkin linnun poimimisessa kaatopaikan loppimassasta. © Markku Kangasniemi — Caspian Gull

Harmaalokki (*Larus argentatus* ssp) 2kv Tampereella 9.5.2002. Aroharmaalokiksi määritetty lintu, joka katsottiin kuitenkin varmemmaksi hylätä. Hyvä esimerkki ns. "köyhän miehen cacesta" ja sikäli poikkeuksellisen mielenkiintoinen, että yksilön syntymäpaikka tunnetaan. Lintu on rengastettu poikasena Etelä-Puolassa alueella, jossa aroharmaalokkipopulaation seassa pesii pieni määrä harmaalokkeja (*L. a. argentatus*) ja etelänharmaloikkeja (*L. a. michahellis*). Mahdollisten risteymien yleisyydestä ei vielä ole perusteltua käsitystä. Yksilöllä on monia aroharmaalokin piirteitä, mutta mm. nokka vaikuttaa liian lyhyeltä tyyppilliselle aroharmaalokille eikä yksilö ollut vielä oppinut kaklattamaan kunnolla. © Visa Rauste — Herring Gull of unknown subspecies, ringed as a pullus in Southern Poland.

selkälokkipopulaatiossa. Tampereella on todettu ainakin kolme vaaleaa selkälokkia, jotka on rengastettu pesäpoikasina Suomessa (Koskinen, Kettunen & Kangasniemi 2001, Koskinen & Kangasniemi suull. ilm.), ja tyypillisen "tuhkaselkälökin" ja suomalaisen selkälökin välimuodoilta vaikuttavia lintuja nähdään siellä säännöllisesti. Tällaiset linnut voivat olla paitsi "aitoja" *intermediuksia*, myös *heuglinin* tai *graellisiin* vaikutusta, tai tulkittavissa nimialalajin muunteluksi.

Tällaisiin lintuihin kannattaa tietenkin kiinnittää edelleen huomiota, mutta RK:n mielestä niitä ei voi riittäväällä varmuudella nimittää *intermediuksiksi*. Varmana *intermediuksena* voidaan Suomessa pitää vain yksilöä, joka on rengastettu poikasena alalajin pesimäalueella. Tämän linjan mukaisesti havainto Uudestakaupungista 7.5.1997 hylätään ja yllä oleva on Suomen ainoa *intermedius*.

Harmaalokki *Larus argentatus cachinnans* (0,10,6)

27.4.–11.5. Tampere, Tarastenjärven kaatopaikka 2kv (v) (Markku Kangasniemi, Hannu Kettunen, Visa Rauste

ym.); **14.5.** Lahti, Kujalan jäteasema 3kv (Pekka Saikko); **16.6.–24.9.** Tampere, Tarastenjärven kaatopaikka 2kv (v) (Markku Kangasniemi, Hannu Koskinen, Hannu Kettunen ym.); **23.6.–11.7.** Tampere, Tarastenjärven kaatopaikka 3kv (v) (Markku Kangasniemi, Visa Rauste, Hannu Koskinen, Hannu Kettunen); **6.7.–20.10.** Tampere, Tarastenjärven kaatopaikka ja Nokia, Koukujärven kaatopaikka 2kv (v) (Visa Rauste, Markku Kangasniemi ym.); **18. ja 24.8.** Tampere, Tarastenjärven kaatopaikka 1kv (v) (Markku Kangasniemi, Visa Rauste, Hannu Kettunen). Tampereen pitkäaikaiset linnut havaittiin paikalla säännöllisesti, mutta ei läheskään joka päivä, vaikka havainnointi oli tiivistä.

Harmaalokkimuotojen käsittely RK:ssa on vaikeaa tuntomerkkien tulkinvaraisuuden ja laajan, paljolti päällekkäisen ja huonosti tunnetun muuntelun takia. Aikaisemmin RK on pyrkinyt tukeutumaan ulkomaisiin asiantuntijoihin. Kuitenkaan hyvätkään valokuvat eivät välttämättä kerro kaikkea, ja saadut lausunnot ovat olleet melko vaihtelevia. Vaikka aikaisemmil-

ta vuosilta on vielä joitain havaintoja käsittelyssä, päätti RK nyt käsitellä loppuun kaikki vuodelta 2002 ajoissa ilmoitettut aroharmaalokit *L. a. cachinnans*. Joissain tapauksissa keskusteltiin ulkomaisten asianharrastajien kanssa, mutta pääosin käsittely tehtiin kotimaisen asiantuntemuksen varassa. Havaintojen kasaaminen mappeihin odottamaan jotakin "parempaa näkemystä" johtaa helposti vain mielenkiinnon ja havaintojen dokumentoinnin hiipumiseen, kuten *cabaret*-urpiaisten ja *heuglini*-selkälökkien esimerkki osoittaa. On kuitenkin syytä muistaa, että tiedot siitä, mitä tapahtuu Itä-Euroopan sisämaassa, jossa harmaalokki ja aroharmaalokki nykyisin kohdannevat pesimäolosuhteissa, ovat hyvin puutteelliset. Jos osoittautuu, että risteytymistä tapahtuu yleisesti, voidaan koko aroharmaalokin määrittävyys joutua arvioimaan uudestaan.

RK:n käsityksen mukaan ääni (kaklatus, "long call") on luotettavin yksittäinen tuntomerkki etenkin esiaikuisten lintujen kohdalla, kunhan äänen on oppinut tuntemaan (ks. myös Klein & Buchheim 2003). Useimmissa vuoden

Töyhtökiurut (*Galerida cristata*) Vöyrin keskustassa 24.10.2002. Linnut löytyivät jo heinäkuussa ja lajille tyypilliseen tapaan viihtyivät paikalla pitkään. © Aarne Lahti — Crested Larks

2002 havainnoissa ääni on olennaisin tuntomerkki.

Etelänharmaalokkihavaintojen *L. a. michahellis* käsittely ei ole vuoden aikana edennyt, päinvastoin. Näkemykset virallisesti pöydällä olevista ja joistain muistakin havainnoista näyttävät laajahkojen keskustelujen jälkeen yhä epäyhtenäisemmiltä.

Valkosiipitiira *Chlidonias leucopterus* (3,48,6)

13.5. Helsinki, Vanhankaupunginlahti +2kv jp (Petro Pynnönen ym.); **23.5.** Kirkkonummi, Porkkala, Sundsin torni a 3 +2kv jp E (Jani & Anneli Ceder, Matti Jäppinen ym.); **13.–15.6.** Ylikiminki, Jolosjärvi 2 +2kv jp (Matti Sulko, Auvo Seppänen ym.).

Pikkuruokki *Alle alle* (n.59,218,–)

Marraskuun alku 1973 Merikarvia (v) (Eero Pajarre, ilm. Oskari Härmä); **7.12.1990** Kustavi, Kaurissalo (v) (Jarmo & Jouni Nieminen, ilm. Esa Lehikoinen); **14.11.1998** Uusikaupunki, Vihi-Vehanen (v) (ilm. Esa Lehikoinen); **18.11.1998** Korppoo, Gyltö (v) (Kalevi Kanerva, ilm. Esa Lehikoinen).

Korppoon, Kustavin ja Uudenkaupungin linnut ovat nykyisin Turun Yliopiston kokoelmissa. Merikarvian lintu löytyi kuolleena merenrannalta. Nykyisin Forssan Luonnonhistoriallisen museon kokoelmissa. *Poistettu tarkastettavien joukosta vuoden 1999 lopusta.*

Lunni *Fratercula arctica* (n.28,22,1)

6.1. Outokumpu, Suvisranta 2kv otettu huostaan (v) (Pentti Zetterberg, Matti Peuha, Kauko Rouhiainen, Petri Palviainen).

Lyhytvarvaskiuru *Calandrella brachydactyla* (14,99,5)

19.5. Kitee, Puhos (Petri Hottola); **13.7.–27.7** Kuopio, Silmäsuo 2 ad + 1 juv (Heikki Kotilainen, Marko Kelo, Pertti Renvall, Eelis Rissanen ym.); **21.10.** Korppoo, Utö (Erkki Kallio).

Vuoden havaintomäärä oli melko pieni viime vuosina totuttuun nähden, mutta ensimmäinen pesintä maassamme oli vuoden suurimpia lintu-uutisia. Paikalla käytiin joitain kertoja kesäkuussa. Lyhytvarvaskiurut havaittiin kuitenkin vasta lähempänä heinäkuun puoliväliä, minkä jälkeen paikalla tavattiin heinäkuussa useita kertoja kaksi aikuista lintua ja lentokykyinen poikanen. Lintujen havainnointi oli varsin vaikeaa alueen laajuuden ja kasvillisuuden takia. Heinäkuun lopulla paikalla partioi ampuhaukka ja varpus-haukka, joilla saattoi olla osuutta siihen, ettei poikasta enää näkynyt. Ampuhaukan nähtiin ottavankin tavallisen kiurun poikasen saaliikseen. Lyhytvarvaskiurun lähimmät vakituiset pesimäalueet ovat melko kaukana kaakossa, n. 1500 km päässä Ukrainassa ja Venäjällä, mutta laji on pesinyt vuonna 1997 Gotlannissa, Ruotsissa (Lindell 2002).

Töyhtökiuru *Galerida cristata* (38,14,5)

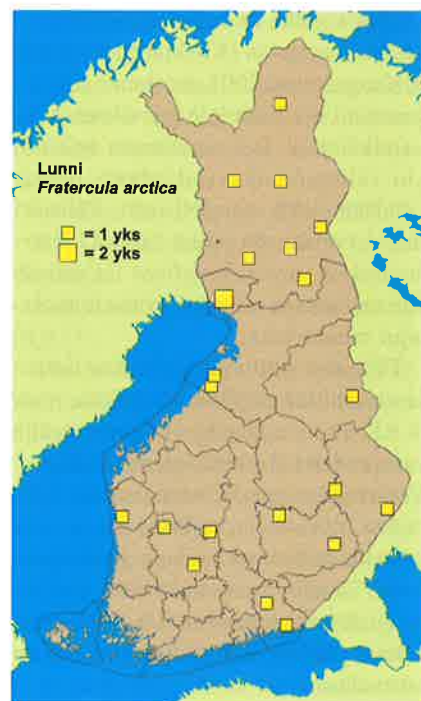
27.4.–1.8. Oulu, Oritkari k Ä (v) (Eino Mikkonen, Tarmo Lehtilä, Risto Suksi ym.); **13.7.2002–ainakin 1.4.2003** Vöyri, Koskeby 2 (v) (Tomas Klemets, Bengt Haga, Aarne Lahti ym.); **6.11.** Kuopio, Niuvan uimaranta (v) (Terho Hämäläinen, Jukka Kauppinen); **9.11.2002–17.3.2003** Suolahdi, Paatela (v) (Harri Högmänder, Rau-

no Siltasalmi ym.); **14.11.** Kuopio, Männistö (Heikki Kotilainen, Eelis Rissanen).

Kuopion havaintojen tulkitaan koskevan samaa yksilöä. Oulun Oritkarissa havaittiin töyhtökiuru myös 4.7.2001. RK-ajan runsain esiintymisvuosi! Vanhoja havaintoja on melko paljon ja laji oli ilmeisesti pesimälintu maassamme 1800-luvun lopulla (ks. esim. Lehikoinen ym. 2003). Laji koki tämän jälkeen voimakkaan taantumisen, jonka aikana se katosi myös Ruotsin ja Viron pesimälajistosta. Vuosina 1997–1999 maassamme ei tavattu töyhtökiurua lainkaan. Sekä 2000 että 2001 tavattiin yksi lintu. Laji on nyt tavattu RK-aikanakin kaikkina kuukausina ja ympärivuotisesta esiintymisestä jo pelkästään v. 2002 oli hyvä esimerkki. Kolme talvehtimaan jäänyttä yksilöä näyttivät pärjäävän hyvin kovasta talvesta huolimatta.

Ruostepääsky *Hirundo daurica* (0,24,2)

27.5. Lemland, Lågskär lähti SSW (Henrik Lindholm, Mervi Haukila, Hannu Kormano, Paavo Liimatta); **28.5.**

Lunnin (*Fratercula arctica*) esiintyminen Suomessa (mukana vain RK:n hyväksymät havainnot vuosilta 1975–2002).

Puffin records (only accepted records from 1975–2002) in Finland.

Mongoliankirvinen (*Anthus godlewskii*) Lemlandin Lågskärillä 3.10.2002. Toiseksi uloimman pyrstösulan "kiilamainen" valkea kuvio eroaa isokirvisen pidemmästä kuviosta, mutta maastossa tämän näkeminen on usein vaikeaa. © Soili Leveelahti — Blyth's Pipit

Taigakirvinen (*Anthus hodgsoni*) Lemlandin Lågskärillä 2.10.2002. © Soili Leveelahti — Olive-backed Pipit

Hanko, Halias lähti SW (Aatu Vattulainen, Jonne von Hertzen).

Mongoliankirvinen *Anthus godlewskii* (1,11,2)

1.–11.10. Lemland, Lågskär 1kv (video,r) (Tapio Aalto, Janne Aalto, Mervi Haukila, Jari Helstola ym.); **4.–5.10.** Uusikaupunki, Hanko 1kv (video,r) (Pekka Alho, Kari Airikkala, Aila Lukin ym.).

Isolepinkäinen nappasi Lågskärin linnun kiinni lennosta! Lepinkäinen ei kuitenkaan ehtinyt kuljettaa tai repiä saalistaan. Kirvinen on nykyisin Turun yliopiston kokoelmissa.

Nummikirvinen *Anthus campestris* (58,118,3)

10.–11.5. Lemland, Lågskär (v)

(Sampo & Panu Kunttu, Mikko Oivukka, Jukka Hintikka, Helena Mielonen); **5.10.** Mustasaari, Valassaaret (Mats Björklund, Leo Saarijärvi, Jorgen Lehmann); **19.10.** Kuopio, Väinölänniemi 1kv (v) (Heikki Kotilainen, Jyrki Uotila, Aimo Hartikainen, Paavo Liimatta ym.).

Kahden vuoden tauon jälkeen taas hyväksytyjä havaintoja nummikirvisestä. Ennen nollavuosia 2000 ja 2001 nummikirvinen on hyväksytty maastamme joka vuosi RK:n tarkastaessa havaintoja. Toukokuu on ollut aina paras kuukausi. Syksyllä syyskuu on ollut lokakuuta tyypillisempi esiintymisajankohta ja Kuopion havainto onkin varsin myöhäinen. Nummikirvinen

taantuu pesimälintuna Ruotsissa, mutta pesii edelleen paikoitellen (Lindell 2002). Virossakin laji on pesimälintuna harvinainen.

Taigakirvinen *Anthus hodgsoni* (0,31,3)

26.9. Pori, Tahkoluoto, Tyrnikari (Juha Niemi, Jarmo Boman, Arvi & Tuomas Uotila); **2.–7.10.** Lemland, Lågskär 1kv (video,r) (Jari Helstola, Janne Aalto, Tapio Aalto, Mervi Haukila ym.); **11.10.** Turku, Hirvensalo, Pikisaari (Hannu Klemola ym.).

Laji nähdään harvoin mantereella, mutta nyt tuli kaksi havaintoa.

Keltavästäräkki *Motacilla flava feldegg* (0,12,1)

26.4.–3.5. Hamina, Paijärvi +1kv ♂ (Seppo Grönlund, Eero & Janne Parkko).

Leppälintu *Phoenicurus phoenicurus samamiscus* (0,1,0)

29.4.2000 Korppoo, Jurmo +2kv ♂ (r, v, video) (Jyrki Normaja, Elina Ilvonen †, Jari Helstola). Ensimmäinen hyväksytty havainto leppälinnusta, jolla oli *samamiscus*-alalajille kuvattu valkea kyynärsulkien ja tertiaalien valkeiden reunusten muodostama siipipaneeli. Alalaji *samamiscus* esiintyy Balkanilta itään ja Krimillä (Cramp 1988). Joissain yhteyksissä on esitetty, että läntisemmälläkin leppälinnulla saattaisi esiintyä valkea siipipaneeli ja joillakin Euroopan rariteettikomiteoilla on ollut vaikeuksia tämän tyyppisten lintujen tarkastamisessa (esim. Cederroth 2001). Odotamme lisätutkimuksia, mutta RK:n mielestä tällaisia lintuja voi kutsua *samamiscus*-tyypiksi niin kauan, kunnes toisin osoitetaan. Huolellinen dokumentointi esimerkiksi valokuvaamalla on tarpeen. Ruotsissa tällainen leppälintu on tavattu neljä kertaa (Cederroth 2001).

Mustapäätasku *Saxicola torquata rubicola/hibernans*

1.6. Kökar, Harparnäs, Storängen ♂ (Göran Andersson, Bror Johansson); **23.8.–7.9.** Asikkala, kirkonkylä, maatalousinstituutti ♂ (v) (Petri Kuhno, P. Koskivirta, Tapani Saimovaara, Olli Vuori ym.).

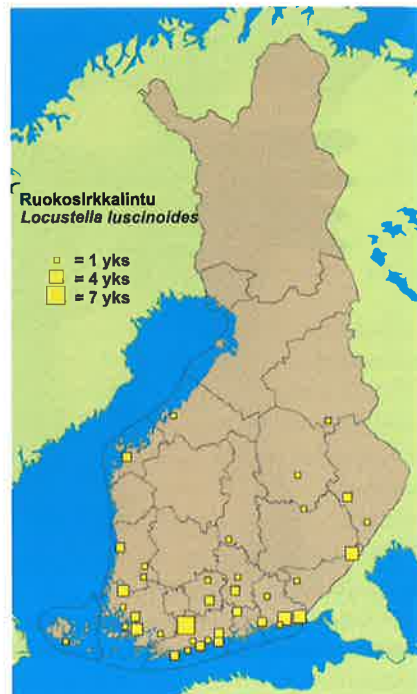
RK tähdentää jälleen, että läntisen mustapäätaskun määrittäminen saattaa olla yllättävän hankalaa kaikissa puuissa ja tarkkoja kuvauksia toivotaan.

Arotasku *Oenanthe isabellina* (0,10,1)

13.10. Lappeenranta, Toikansuo (video) (Paavo Rantanen, Martti Riikonen ym.).

Leppälintu (*Phoenicurus phoenicurus samamensis*) Korppoon Jurmossa 29.4.2000.
© Jyrki Normaja — Redstart of samamensis type

Ruokosirkkalinnun (*Locustella luscinioides*) esiintyminen Suomessa. — Savi's Warbler in Finland.

Pikkukukutarinta (*Hippolais caligata*) Konnevedellä kesäkuussa 2002. Suurin osa vuoden pikkukukutarinnoista havaittiin kuitenkin Pohjois-Karjalassa. © Jukka Virtanen — Booted Warbler

tä, jotka julkaistaan seuraavassa katsauksessa.

Viirusirkkalintu *Locustella lanceolata* (1,62,13)

26.–27.6. Joutseno, Vesikkola ♂ Ä (Mika Ohtonen ym.); **27.–28.6.** Rääkkylä, Haapasalmi ♂ Ä (v) (Markku & Asko Halonen, Kari Lindblom, Mika Ohtonen ym.); **28.–29.6.** Rantasalmi, kirkonkylä ♂ Ä (v,r) (Harri & Markus Miettinen ym.); **30.6.** Parikkala, Kannas ♂ Ä (Janne & Hanna Aalto, Matti Vanhapelto, Mika Ohtonen ym.); **30.6.–3.7.** Alajärvi, Paalijärvi ♂ Ä (v,ä) (Rainer Rajakallio, Sari Juntunen, Petri Peltari, Pekka Malmi ym.); **4.–5.7.** Joroinen, Leotniemi ♂ Ä (v,r) (Timo Immonen, Timo & Aapo Korhonen ym.); **6.7.** Parikkala, Siikalahti ♂ Ä (ä) (Markku & Biti Ojala, Janne & Hanna Aalto, Pertti Saunamäki); **12.–19.7.** Hankasalmi, Venekoski ♂ Ä (v,r) (Harri Högmander, Pia Juvonen, Kalle, Heikki & Lauri Hiekkänen ym.); **19.7.–3.8.** Pihlupudas, Ruukki 2o ♂ Ä (v,r) (Heikki & Kalle Hiekkänen, Esko Rajala, Ari Kahilainen ym.); **19.7.–2.8.** Värtsilä, Uudenkylänlampi ♂ Ä (ä) (Hannu Kivi-vuori, Harri Kontkanen, Ari & Tuukka Parviainen ym.); **23.7.** Liminka, Virkkula ♂ Ä (ä) (Seppo Rytönen, ilm. Petri Lampila); **26.7.–4.8.** Värtsilä, Uudenkylänlampi ♂ Ä (ä) (Hannu Kivi-vuori ym.).

Kivikkorastas *Monticola saxatilis* (0,3,1)

10.6. Pirkkala, Kirkonkylä, vanha kirkko ♂ (v, video) (Rauno Pohja ym.).

Kesäkuinen yllätys hämäläisellä hautausmaalla oli vuoden huomattavampia harvinaisuuksia. Laji on tavattu aiemmin 21.10.–3.11.1991 Hailuodossa, 28.7.–3.9.1992 Pyhäjärvellä ja 26.–27.6.1994 Turussa.

Harmaakurkkurastas *Turdus obscurus* (0,4,1)

6.10. Köyliö, Tuiskula ♀-puk (Ilkka & Eino Kuvaja, Erkki Kallio).

Syys-lokakuun vaihteen rariteetti-ryöpyn parhaita paloja. Aikaisemmin-

ta havainnoista yksi on kesäkuulta, kaksi marraskuulta ja yksi joulukuulta.

Mustakaularastas *Turdus ruficollis atrogularis* (5,16,3)

noin 25.11.2002–12.3.2003 Ranua, kirkonkylä todennäköinen +1kv ♀ (v,r) (Pirkka Aalto, Tauno & Mary Impiö, Tuomo Jaakkonen, Aira Ruonala ym.); **29.11.–28.12.** Savonlinna, Kellarpelto 1kv ♀ (v) (Jari Kontiokorpi, Mauri Löppönen, Paavo & Risto Ruuska ym.); **11.–21.12.** Köyliö, Hallavaaran kaato-paikka 1kv ♀ (v) (Jukka J. Nurmi ym.).

Erittäin runsas esiintyminen. Vuoden 2003 puolella löytyi vielä lisää yksilöi-

Kolmas peräkkäinen runsas vuosi (v. 2000 20 ja v. 2001 12 laulajaa). Havainnoitsijat ovat kiitettävästi jaksaneet rengastaa, äänittää tai vähintään hakeutua näköetäisyydelle näistä laulajista ja viirusirkkalinnut on dokumentoitu hyvin. Tämä on tarpeen jatkossakin, sillä vaikka monien mielestä lajin laulu on helppo tuntea, hankalia muiden sirkkalintulajien edustajia on olemassa ja sekavia tilanteita sattuu melkein vuosittain.

Ruokosirkkalintu *Locustella luscinioides* (0,64,5)

4.5. Parikkala, Siikalahti ♂ Ä (Janne Aalto, Hannu Siitonen); **24.–25.5.** Sysmä, Nuijapohja ♂ Ä (Esa Lammi, Osmo Ruottinen, Tapio Alanko ym., ilm. Petri Kuhno); **29.5.–20.7.** Helsinki, Vanhankaupunginlahti ♂ Ä (Markku Mikkola-Roos ym.); **4.–25.6.** Parainen, Petteby ♂ Ä (video,r) (Jyrki Normaja, Marcus Duncker, Henry Lehto, Jukka J. Nurmi ym.); **11.–13.6.** Asikkala, Vääksy ♂ Ä (Jussi Mäkinen, Tapani Saimovaara, Petri Kuhno, Kari Reinikainen ym.).

23.5.2001 Pori, Yyterin lietteet ♂ Ä (Petteri Mäkelä, Tapani Lilja); **24.–27.5.2001** Virolahti, Virojoentura ♂ Ä (v) (Sami Tuomela, Hannu Kettunen ym.); **3.–12.7.2001** Kirkkonummi, Stora Lonoks ♂ Ä (Pirkka Aalto, Pekka Pöyhönen, Matti Kapanen, Markku Ojala ym.).

Kirkkonummen havainto on aikaisemmin hylätty, mutta nyt se hyväksyttiin saatujen lisätietojen perusteella. Lintu tulkittiin samaksi kuin Kirkkonummen Heparilla 13.7.2001 kuultu ja nauhoitettu yksilö. Ruokosirkkalintu on vaikeampi nähdä kuin viirusirkkalintu, joten äänityslaitteiden käyttö helpottaisi komiteoiden työskentelyä!

Pikkukultarinta *Hippolais caligata* (0,94,23)

30.5. Ruotsinpyhtää, Tavastas ♂ Ä (v) (Arto Juvonen); **5.6.** Korppoo, Jurmo ♂ Ä (Petteri Mäkelä, Jussi Mäkinen); **9.6.** Suomussalmi, Iso Kivijärvi ♂ Ä (Jari Kontiokorpi, Pentti Zetterberg); **9.–12.6.** Rääkkylä, Oravilahti ♂ Ä (Markku Halonen, Petri Hottola); **10.6.** Ylämaa, Nurmela ♂ Ä (v) (Matti Kapanen ym.); **12.6.** Rääkkylä, Oravilahti ♂ Ä (Harri Kontkanen, Markku Halonen); **13.–16.6.** Kitee, Suontausta, Kivenkorva ♂ Ä + 1 (Harri Kontkanen, Markku Halonen, Petri Hottola); **13.–18.6.** Kitee, Humaljoen pellot 2♂ Ä (Harri Kontkanen, Markku Halonen, Hannu Kormano); **15.6.–18.7.** Kitee, Haarajärvi, Humalojan pellot ♂♀ + 5

pull (Mika & Aarne Ohtonen, Matti Päiviö ym.); **17.–27.6.** Kitee, Suontausta, Ranta k Ä (Petri Hottola, Ville Vepsäläinen ym.); **17.–28.6.** Tohmajärvi, Järventausta, Korpitie 2 ♂ Ä + 1 ♀ (Petri Hottola, Kari Lindblom, Kalle Larsson, Arto Airaksinen ym.); **19.6.** Kontiolahdi, Kotalahti ♂ Ä (Kari Lindblom, Harri Kontkanen, Heino Mertanen); **20.6.–7.7.** Konnevesi, Särkisalo, Iloharju ♂ Ä (v,ä) (Pekka Kyllönen, Jukka Virtanen, Harri Högmänder, Pia Juvonen ym.).

Kaikkien aikojen voimakkain esiintyminen ja varmistettu pesintä vielä kruunaamassa. Kolmantena peräkkäisenä vuonna pikkukultarintaennätys meni uusiksi (v. 2000 13, v. 2001 16). Kiteen

kokonaissummaa oli jo vaikea laskea. Esiintymiskuva totutun kaltainen eli ensin muutama hajahavainto maan eteläisimmästä osasta ja sitten voimakkaasti Pohjois-Karjalaan painottunut kesäkuun esiintyminen. Jurmossa nähty lintu on vasta toinen havainto Varsinais-Suomesta.

Idänuunilintu *Phylloscopus trochiloides plumbeitarsus* (0,0,1)

2.–3.10. Mustasaari, Östra Norrskär 1kv (v,r) (Ari Veijalainen, Aarne Lahti, Mauri Jalonen, Sami Tuomela).

Alalajilla on myös nimistökomitean antama virallinen suomalainen nimi burjatianuunilintu. Ensimmäinen havainto Suomesta! Alalaji *plumbeitarsus*

Kivikkorastas (*Monticola saxatilis*) koiras Pirkkalassa hautausmaalla 10.6.2002. © Hannu Kettunen — Rock Thrush

on muista idänuunilinturyhmän muodoista erillään esiintyvä siperialainen taksoni. Sitä pidetään usein omana lajinaan, mutta ehkä kuitenkin hieman tavallisemmin idänuunilinnun alalajina. Suomen RK päättyi ainakin toistaiseksi jälkimmäiseen vaihtoehtoon, mm. BOU:n taksonomista komiteaa seuraten (Knox ym. 2002). Kysymys näyttää kuitenkin olevan eräästä rajatapauksen tyypistä (nk. rengaslaji, ring species, ks. Irwin ym. 2001 tai Collinson 2001) ja sen luokittelemisen alalajiksi tai lajiksi on kiinni yksittäisen tutkijan lajikäsittelyn hienopiirteisistä tulkinnoista ja mieltymyksistä. Alalaji *plumbeitarsus* on tavattu Brittein saarilla (Scilly-saarilla lokakuussa 1987 ja Norfolkissa lokakuussa 1996, Bradshaw 2001), Alankomaissa (Noord-Hollandissa syyskuussa 1990 ja Terschelling-saarella lokakuussa 1996, van der Vliet 2001) ja Ruotsissa (Ölannissa heinäkuussa 1991 ja Blekingessä lokakuussa 1999, Lindell 2002).

Kashmirinuunilintu *Phylloscopus humei* (2,19,1)

24.10. Korppoo, Utö (video) (Jari Helstola).

Ruskouunilintu *Phylloscopus fuscatulus* (3,60,1)

12.10. Uusikaupunki, Pyhämaa, Liesluoto (Jyrki Normaja, Jukka J. Nurmi ym.).

Tulipäähippiäinen *Regulus ignicapillus* (1,13,2)

7.5. Lemland, Lågskär (v) (Panu & Sampo Kunttu, Mikko Oivukka, Jukka Hintikka, Helena Mielonen); **8.5.** Hammarland, Signilskär 2kv ♂ (v,r) (Jari Korhonen).

Sepelsieppo *Ficedula albicollis* (n.35,109,5)

28.4. Kökar, Karlby – Oppsjön +2kv ♂ (Rasmus Mäki, Hannu Huhtinen, Pasi Laaksonen, Ville Kirstilä); **2.5.** Pohja, Pinjainen +2kv ♂ (video) (Esa Ervasti, Jan Granström, Pekka Murejoki ym.); **3.5.** Korppoo, Jurmo +2kv ♂ (video,r) (Jari Helstola, Juhani Virtanen, Harri Hölttä ym.); **6.5.** Korppoo, Utö ♂ (Brita & Ismo Willström, Ulla Öhman, ilm. Jari Helstola); **22.5.** Kirkkonummi, Friggesby 2kv ♂ (Jyri Heino, M. Lehtinen, M. Kauranne ym.).

Laji on tavattu vuodesta 1979 lähtien joka vuosi.

Viitatiainen *Parus palustris* (n.5,22,0)

20.11.2001–27.1.2002 Rääkkylä, kirkonkylä 2 (v) (Pentti Zetterberg, Tuija, Mauri & Vieno Marienberg ym.).

Idänuunilintu (*Phylloscopus trochiloides plumbeitarsus*, suom. myös burjatianuunilintu) Mustasaaren Östra Norrskärillä 3.10.2002. Siipijuovat ovat selvemmät kuin tavallisella idänuunilinnulla, yksittäisissä isoissa peitinhöyhenissä vaalea kärki on suorarajaisempi, laajempi ja jatkuu sisähöyhtyyn. Nokka näyttää hieman tukevammalta kuin tavallisesti idänuunilinnulla ja silmäkulmajuova ei ulotu nokan päälle – nämä molemmat tekevät pään ilmeestä hieman lapinuunilintumaisen. Näiden lisäksi myös taigauunilintu ja kashmirinuunilintu ovat huomiioon otettavia virhemääritysriskkejä. Kutsuäänet ovat tärkeä määrittystuntomerkki – helppo ero taigauunilintuun ja lapinuunilintuun ja käyttökelpoinen kashmirinuunilintuun ja tavalliseen idänuunilintuun nähden. © Aarne Lahti — Two-barred Greenish Warbler

Idänuunilintu (*Phylloscopus trochiloides plumbeitarsus*) Mustasaaren Östra Norrskärillä rengastajan kädessä 2.10.2002. Siipikaavio on kuin tavallisen idänuunilinnun. Siitä löytyy myös eroja kiinalaisiin idänuunilinnun alalajeihin, jotka muuten muistuttavat enemmän plumbeitarsusta kuin tšekäläinen alalaji. Lapinuunilinnun siipikaavio eroaa selvemmin. © Aarne Lahti — Two-barred Greenish Warbler

Havainto on julkaistu myös vuoden 2001 katsauksessa.

Pussitiainen *Remiz pendulinus* (5,99,13)

15.4.–21.7. Kotka, Hovinsaari 2♂1♀ + 5 pesää (Mikko Pöyhönen, Klaus Laine ym.); **1.–15.6.** Hamina, Meltti, Kirkkojärvi ♂♀ (Seppo Grönlund, Eero Hietanen, Teemu Hiukka);

6.5. Hanko, Halias lähti WSW (Aatu Vattulainen, Jonne von Hertzen, Micke Wickman); **17.–18.5.** Hamina, Ruotsinkylä, Kirkkojärvi (Eero Hietanen); **5.6.** Maaninka, Kinnulanlahti (Heikki Kotilainen, Aimo Hartikainen); **14.7.** Helsinki, Viikki 2 +1kv (Pentti Kallio); **19.7.** Espoo, Laajalahti +1kv ♂ (v,r) (Juhani Topp, Jörgen Palmgren); **4. ja**

Punakottarainen (*Sturnus roseus*) nuori lintu Siuntiossa syyskuussa 2002. © Jan Södersved.
— Rose-coloured Starling

13.9. Kotka, Hovinsaari 2 1kv (Mikko Pöyhönen).

17.10.2001 Hailuoto, Pöllän Kuiva-säikkä (Juha Markkola).

Isolepinkäinen *Lanius excubitor sibiricus/borealis/invictus* (0,1,0)

1.–22.3.2000 Turku, Kärämäki–Ori-keto–Koroinen (video) (Pentti Perttula, Kauko Häkkilä, Jorma Tenovuo ym.).

Linnussa oli havaittavissa alalajin *sibiricus/borealis/invictus* tuntomerkit. Ensimmäinen havainto tämäntyyppisestä linnusta Suomessa! Mainituista alalajeista *sibiricus* esiintyy vanhalla mantereella Siperiassa, mutta levinneisyysalueen laajuudesta ja ulottumisesta länteen on erilaisia käsityksiä (ks. esim. Perttula & Tenovuo 2002). Alalajit *borealis* ja *invictus* esiintyvät Pohjois-Amerikassa, mutta kirjallisuudessa on hieman erilaisia arvioita näidenkin alalajien levinneisyydestä ja asemasta. Nimikkeet *borealis*, *invictus* ja ehkä jopa *sibiricus*kin saattavat käsittää itse asiassa vain yhden alalajin. Ne ovat hyvin samannäköisiä, eikä tuntomerkkieroja tai vaihtelua tunneta kunnolla. Turun yksilössä oli piirteitä, jotka on kuvattu tämän ryhmän lintujen tuntomerkkeiksi: selväpiirteinen poikkijuovitus laajalla alueella vatsapuolella, heikko naamari silmän etupuolella, ruskeasävyinen selkäpuoli (ehkä nuoruuspukua), melko pieni laikku käsisiiven tyvellä ja hyvin vaalea yläperä. Aiemmin Länsi-Euroopasta on julkaistu kaksi *sibiricus*-isolepinkäistä. Molemmat

Kastanjasirkku (*Emberiza rutila*) 1kv koiras Uudenkaupungin Hangossa 30.9.2002. Uusi laji Suomelle! © Kari Airikkala
— Chestnut Bunting

havainnot ovat Norjasta 1800-luvun lopulta.

Punakottarainen *Sturnus roseus* (n.26,66,14)

11.6. Korsnäs, kirkonkylä +1kv (v) (Inger, Birgit & Daniella Lindström, Helen Östling, ilm. Tomas Klemets); **19.6.** Siikajoki, Tauvo, Ulkonokka +1kv SW (Ville Suorsa, Veli-Matti Pa-

kanen); **22.–26.6.** Lemland, Lågskär +1kv (v) (Vienna Setälä, Petro Pynnönen); **30.6.–1.7.** Kokkola, Tankar +1kv (v) (Markku Santamaa, Harri Hongell, Kaarina Kettunen); **25.7.** Hailuoto, Keskikylä, Kirkkosalmi +1kv (Seppo Haapala); **28.7.** Oulu, Oritkari +1kv (v) (Markus Keskitalo ym.); **29.7.** Lemland, Lågskär +1kv (Antti Mikala, Kalevi Hiironniemi, Karno Mikkola); **31.7.** Oulu, Oritkari 2 +1kv (Harri Taavetti, Mika I. Koskinen ym.); **7.8.** Lappeenranta, Hanhijärvi +1kv (Jouko, Anne & Kari Rantanen ym.); **5.9.** Hanko, Halias 1kv SW (Petro Pynnönen, Kimmo Koivula, Aleksi & Petteri Lehtikainen, Aatu Vattulainen); **6.9.** Rauma, Kylmäpihlaja 1kv (v) (Jorma Tenovuo); **13.–22.9.** Siuntio, Myrans 1kv (v) (Markku Vickholm, Jan Södersved, Pekka Komi ym.); **21.9.** Kemi, Holstinharju +1kv (Pentti Rauhala); **1.–19.10.** Uusikaupunki, Kammela 1kv (Juha Kylänpää ym.). 14 yksilöä ei ole paljon siihen nähden, että Länsi-Eurooppaan suuntautui keväällä huomattava punakottaraisvaellus. Se on kuitenkin kaikkien aikojen runsain esiintyminen ja 2002 oli kolmas perättäinen lihava vuosi.

Kastanjasirkku *Emberiza rutila* (0,0,1)

30.9.–1.10. Uusikaupunki, Hanko 1kv ♂ (video,r) (Pekka Alho, Kari Airikkala ym.).

Uusi laji Suomelle! Lintu oli lähes kokonaan nuoruuspuvussa (juv-puvussa), mistä syystä pääнкуviotkin olivat varsin voimakkaat. Häkkilinnun mahdollisuutta ei tällaisessa tapauksessa voi kokonaan sulkea pois. Toisaalta lintu esiintyi mitä tyypillisimpään siperialaisten lajien aikaan ja oli nuori lintu ehjässä puvussa. Kastanjasirkun levinneisyys on melko samanlainen kuin siperianuunilinnun ja hippiäisuunilinnun, jotka molemmat ovat vakiintuneita harhailijoita Länsi-Eurooppaan. Siksi kastanjasirkunkin voi uskoa harhautuvan tänne luontaisesti. Kastanjasirkku lisättiin Suomen lajiluetteloon kategoriaan A. Euroopasta on muutamia A-kategoriaan sijoitettuja havaintoja syksyisistä linnuista, esimerkiksi Norjasta lokakuussa 1974. Toisaalta lajin sijoittaminen D-kategoriaan olisi myös perusteltua, koska kyse on vain yhdestä havainnosta ja häkkikarkulaisuuden mahdollisuus tuntuu todelliselta. Esimerkiksi Brittein saarilla on tavattu useita lintuja (joista vähintään neljä kesäkuussa) ja laji on luokiteltu D-kategoriaan. Kat-

Harjakoskelo (*Mergus cucullatus*) Vuolijoen toukokuussa 2002. © Jouni Ruuskanen
— Hooded Merganser

so myös vuoden 2001 katsaus, jossa kategorioita on selitetty enemmän.

Mustapää-/ruskopääsirkku *Emberiza melanocephala/bruniceps*

14.7.1965 Kustavi, Isokari ♀-puk (Jorma & Rauno Tenovu, Martti Soikkeli).

Ensimmäinen havainto Suomesta. Havainnosta on julkaistu tiedonanto (Soikkeli ym. 1966). Tämän jälkeen on tavattu 14 mustapääsirkkua, kaksi ruskopääsirkkua ja kuusi määrittämätöntä.

Harmaasirkku *Miliaria calandra* (23,43,2)

16.4. Lemland, Lågskär ♂ Ä (Juha Laaksonen, Arto Stenroos, Tatu Hokkanen); **21.–22.4.** Savitaipale, Lavikanlahti (Markku Loippo ym.).

Kategoria C

Mandariinisorsa *Aix galericulata*

29.4.1987 Taipalsaari, Saimaanhartu 2 jp ♂ (v) (Saimi Valtonen ym., ilm. Jouko Rantanen); **20.4.1988** Lappeenranta, Kaislasenjärvi jp ♂ (Matti Vanhapelto, Hannu Kuokkanen); **13.4.–9.5.1993** Hanko, Halias ja Varisniemi ♀ (Aleksi Lehtikainen, Petri Clusius, Olli Sallasmaa, Kaisa Kotitie ym.); **4.10.1993** Jyväskylä, Kangaslampi jp ♂ (v) (Harri Högmänder, Jukka Virtanen, Jarkko Mäntynen, Ari Sylgren ym.); **13.5.1997** Vöyri, Rökas träsk jp ♂ (Erik Löfdahl, ilm. Allan Stenmark).

Jyväskylän lintu viihtyi paikalla noin kolme viikkoa järven jäätymiseen asti.

Laji poistettiin tarkastettavien joukosta vuoden 1999 lopussa.

Kuparisorsa *Oxyura jamaicensis* (0,15,3)

5.6.–22.7. Ylikiiminki, Jolosjärvi ♂ ♀ (video) (Janne Aalto, Erkki Sarviaho, Aappo Luukkonen, Antti Pesola ym.); **31.7.–21.9.** Siikajoki, Tauvo, Säikänlahti jp ♂ (Harri Taavetti, Kaisa Nurmi ym.).

Ylikiimingin pari soidinteli aktiivisesti, mutta varmaa pesintää ei todettu. Lajia on ryhdytty metsästämään Länsi-Euroopassa, jotta se ei olisi uhka valkopääsorsapopulaatioille.

Kategoria D

Harjakoskelo *Mergus cucullatus* (0,3,1)

25.5.–4.6. Vuolijoki, Otanmäen allas jp ♂ (v) (Kari Kreus, Esteri & Raimo Junno, Teppo Helo, Jouni Ruuskanen ym.).

Kategoria E

Kanadanhanhi *Branta canadensis* (0,0,1)

21.5. Pyhtää, Ristisaari E (Petteri Tolvanen, Mikael Wickman).

Lintu kuului johonkin pienikokoiseen ja tummaan alalajiin. Todennäköisin vaihtoehto on *minima*, mutta etenkin *leucopareia* ja tummimmat *hutchinsiit* on vaikea erottaa varmasti etenkin ohilentävästä linnusta. Näistä viimeksi mainittu saattaisi olla aito luonnonvarainen har-

hailija (pesii laajalti arktisessa Kanadassa ja Grönlannissa), mutta monien läntisempien kanadanhanhimuotojen kohdalla tarha-alkuperä on todennäköisin vaihtoehto. Ruotsissa on vuoden 2001 loppuun mennessä dokumentoitu 17 tämän tyyppistä kanadanhanhea (Cederroth 2001, 2002, Lindell 2002).

Japaninnokkavarpuinen *Eophona personata* (0,0,1)

26.5. Haapajärvi, keskusta (v) (Paula & Jouko Parkkila ym., ilm. Seppo Pudas).

Uusi laji Suomelle! Häkkikarkulaisuus tuntuu erittäin todennäköiseltä tällä komean näköisellä (ja kuuloisella!) kaukoidän lyhyen matkan muuttajalla.

Havainnot, joiden käsittely on kesken

Records still under consideration

Harmaalokki *Larus argentatus michahellis*

16.8.–9.9. Tampere, Tarastenjärven kaatopaikka 1kv (v); **15.7.–12.8.2001** Tampere, Tarastenjärven kaatopaikka 4 1kv (v); **21.7.–6.8.2001** Anjalankoski, Keltakankaan kaatopaikka 1kv (v); **15.–16.9.2001** Anjalankoski, Keltakankaan kaatopaikka 1kv.

Harmaalokki *Larus argentatus cachinnans*

6.–28.10.2001 Anjalankoski, Keltakankaan kaatopaikka 1kv (v).

Valkosiipitiira *Chlidonias leucopterus*

23.5. Hamina, Lupinlahti +2kv jp.

Idänkäki *Cuculus saturatus*

7.5.–3.7.2001 Lieksa, Savijärvi (video,r,ä); **21.5.–1.7.2000** Lieksa, Tolkee (ä).

Västaräkki *Motacilla alba yarrellii*

27.4.–toukokuu 2001 Turku, Hannunniitty 2kv ♂ (v,video); **1.–4.10.2001** Äänekoski, Kovalanniemi (v).

Isolepinkäinen *Lanius excubitor homeyeri*

23.9.2000 Kemiö, kirkonkylä ad; **15.11.–6.12.1998** Espoo, Röylä.

Nokivaris *Corvus corone corone*

15.10.1995 Hanko, Tallholmarna; **12.5.2001** Pernaja, Sarvsalö, Bredviken; **16.5.2001** Virolahti, Suur-Pisi SE.

Hylätyt havainnot

Records not accepted

Aikaisemmin hyväksytyt, mutta uusintakäsittelyssä hylätyt:

Tiiralokki *Larus sabini* 29.5.1982 Pori, Yyteri ad. **Selkälökki** *Larus fus-cus intermedius* 7.5.1997 Uusikaupun-ki, Arvassalo ad (v).

Muut hylätyt havainnot:

Käärmekotka *Circus gallicus* 3.5. Viitasaari, Raimoniemi. **Arosuohauk-ka** *Circus macrourus* 28.4. Rääkkylä, Oravilahti +2kv ♀; 4.5. Värttilä, Sääpe-ri +2kv ♀; 21.9. Virolahti, Kauholma +2kv ♀ S; 29.4.–1.5.2001 Pyhäjoki, Par-halahden kalasatama (video). **Pikkukil-jukotka** *Aquila pomarina* 9.5. Oravai-nen, Änäs ad; 14.5. Korppoo, Jurmo subad NE; 17.6. Parikkala, Siikalahti subad/ad SSW; 15.10.2001 Kustavi, Lypyrtti ad WSW. **Kiljukotka** *Aquila clanga* 31.7. Pyhäjoki, Parhalahti subad/ad; 29.4.2000 Pukkila, Kantele 2kv SE. **Kääpiöhuitti** *Porzana pusilla* 11.–23.5.2001 Kokkola, Rummelö–Elbavi-ken ♂ Ä (ä). **Pitkäjalka** *Himantopus himantopus* 19.7. Espoo, Finno. **Isoki-hu** *Stercorarius skua* 25.4. Pori, Tah-koluoto. **Mustanmerenlokki** *Larus melanocephalus* 20.8. Helsinki, Etelä-satama 1kv (v). **Harmaalokki** *Larus argentatus cachinnans* 5.5.–9.5. Tam-pere, Tarastenjärven kaatopaikka 2kv (v). **Valkoposkitiira** *Chlidonias hybri-dus* 7.6.1993 Porvoo, Kummelskär jp ad N/WNW. **Töyhtökiuru** *Galerida cristata* 29.9. Mietoinen, Mietoistenlah-ti 2 W. **Nummikirvinen** *Anthus cam-pestris* 21.7. Uusikaarlepyy, Laggnäs 1kv. **Taigakirvinen** *Anthus hodgsoni* 4.10. Rauma, Kylmäpihlaja. **Pikkukul-tarinta** *Hippolais caligata* 4.6. Kristii-nankaupunki, Trutklobbarna. **Rusko-uunilintu** *Phylloscopus fuscatus* 17.10. Mustasaari, Valassaaret. **Valkopäätiäi-nen** *Parus cyaneus* 15.1. Rääkkylä, Kiesvaara 2. **Harmaasirkku** *Miliaria calandra* 24.4. Riihimäki, Ryttylä (van-kilan pellot).

Lisäyksiä ja korjauksia

Corrections

Tiibetinhani *Anser indicus*: 28.9.1989 oikea kunta p.o. **Kristiinankaupunki** (ilm. Kari Korhonen).

Sirppisorsa *Anas falcata*: vuoden 1976 koiraan oikea kunta p.o. **Lohja** (ilm. Jan Södersved).

Punajalkahaukka *Falco vesperti-nus*: 30.4.1996 kunta p.o. **Eura** (ilm. Seppo Aro).

Jurmon lintuaseman (Korppoo) kor-jaukset (julkaisseet Lehikoinen ym.

2003 ja koonnut William Velmala):

Jääkuikka *Gavia adamsii* 11.12.–15.12.1982, väärä päivämää-rä, p.o. 11.12.–14.12.1982, tarkistet-tu asemalomakkeilta.

Lyhytnokkahanhi *Anser brachyr-hynchus*

27.8.–7.9.1975, päivämäärälisäys, p.o. 16.8.–7.9.1975 (havaittu 16.8. ja 27.8.–7.9.), tarkistettu jo Varsinais-Suomen Linnut -kirjan tekijöiden toimesta ja asemalomakkeilta.

15.5.–16.5.1982, väärä päivämäärä, p.o. 14.5.–15.5.1982, tarkistettu ase-malomakkeilta.

Ruostesorsa *Tadorna ferruginea* 17.7.–18.7.1994, päivämäärälisäys, p.o. 17.7.–28.7.1994, tarkistettu ase-malomakkeilta.

Sinisiipitavi *Anas discors* julkaistu 1.5.1990 alk., p.o. 1.5.–5.5.1990 (havaittu vain 1.5. ja 5.5.), tarkistettu asemalomakkeilta.

Kyhmyhaahka *Somateria spectabi-lis*

6.1.1979 Korppoo Jurmo, väärä paik-ka, p.o. Korppoo Utö

17.12.–18.12.1979 & 1.1.–6.1.1980, päivämäärälisäys, havaittu asemalo-makkeiden mukaan myös aikavälillä 26.12.1979–29.1.1980 (26.12., 27.12., 31.12., 1.1., 4.1., 6.1., 8.1., 10.1., 11.1., 17.1., 26.1., 27.1., 28.1., 29.1.), tarkis-tettu asemalomakkeilta. Jurmossa ha-vaittiin mahdollisesti sama naaras tal-vina 1978/79–1982/83.

Niittysuohaukka *Circus pygargus* 4.5.–7.5.1993, päivämäärälisäys, p.o. 4.5.–8.5.1993, tarkistettu asema-lomakkeilta.

Avosetti *Recurvirostra avosetta* julkaistu 6.5.1990 alk., päivämäärä-lisäys, p.o. 6.5.–7.5.1990, tarkistettu havainnoitsijalta (Rami Lindroos) ja asemalomakkeilta.

19.5.–22.5.1990, päivämäärälisäys, p.o. 19.5.–23.5.1990 (havaittu 19.5. ja 21.5.–23.5.1990), tarkistettu asema-lomakkeilta.

26.4.–30.4.1991, päivämäärälisäys, p.o. 26.4.–1.5.1991, tarkistettu ase-malomakkeilta.

Tundravikla *Tryngites subruficollis* 11.5.–12.5.1990, päivämäärälisäys, p.o. 11.5.–13.5.1990, tarkistettu ase-malomakkeilta.

Lyhytvarvaskiuru *Calandrella brachydactyla*

20.5.–22.5.1995, väärä päivämäärä, p.o. 20.5.–21.5.1995, tarkistettu ase-malomakkeilta.

Mustapäätasku *Saxicola torquata* 17.4.1995, päivämäärälisäys, p.o. 17.4.–23.4.1995 (havaittu 17.4., 21.4. ja 23.4.1995), tarkistettu asema-lomakkeilta.

Taigauunilintu *Phylloscopus inorna-tus*

29.9.1986, väärä päivämäärä, p.o. 3.10.1986, tarkistettu havainnoitsijal-ta (Esa Lehikoinen) ja asemalomak-keilta.

Mustaotsalepinkäinen *Lanius minor* 8.6.–9.6.1987, päivämäärälisäys, p.o. 8.6.–11.6.1987, tarkistettu asema-lomakkeilta.

Kiitokset

Suurkiitos kaikille lomakkeensa lähet-täneille havainnoitsijoille, aluevastaa-ville ja ARK:ille!

Tämän katsauksen havainnoista ovat antaneet asiantuntijalausuntoja Peter Adriaens, Andreas Buchheim, Jose Luis Copete, Pierre Crouzier, Marc Duquet, Dick Forsman, Ricard Gutierrez, Ron-nald Klein, Axel Müller, Grzegorz Neu-bauer, Gunter De Smet, Lars Svensson ja Urban Olsson. Yhteenvedossa ilmen-neitä virheitä ovat korjailleet tai tietoja ovat tarkastaneet Pirkka Aalto, Seppo Aro, Kari Korhonen, Pekka Kyllönen, Timo Lahti, Petri Lampila, Markku Loippo, Jukka J. Nurmi, Mika Ohtonen, Marko Pohjoismäki, Mikko Pöyhönen, Esko Rajala, Eelis Rissanen, Asko Ro-kala, Hannu Rönkkö ja Jani Vastamäki. Tero Ilomäki on hoitanut maamme kaakkoiskulman kotkat järjestykseen. Jari Kontiokorpi ja Jukka J. Nurmi ko-kosivat RK:lle videomateriaalia. Timo Pulliainen ja Tapio Tohmo toimittivat katsauksen Rariteettikomitean kotisi-vuille ja valmistsivat kartat. Pekka J. Nikander ja Jyrki Normaja korjasivat asiavirheitä ja kieliasua. Kiitos!

Summary: Rare birds in Finland 2002

This is the 28th annual report of the Finnish Rarities Committee. It lists all accepted records for the year 2002 and some older pre-viously unpublished records. A few records are still under consideration and will be pub-lished in the committee's next reports. Records of birds not considered to be genu-ine vagrants (categories D & E), rejected records and corrections are listed separately.

From the rarities perspective the year was fairly good. Cattle Egret and Chestnut Bunting were added to the Finnish list (cate-gory A). The first Japanese Grosbeak was also

accepted, but placed in category E. A Redstart showing characters of subspecies *Phoenicurus phoenicurus samamisicus* and a Great Grey Shrike of *Lanius excubitor sibiricus/borealis/invictus* -type were accepted, both recorded in 2000. In 2002, a small and dark Canada Goose *Branta canadensis* (probably *minima*) and Two-barred Greenish Warbler *Phylloscopus trochiloides plumbeitarsus* were recorded and accepted. An earlier record of Lesser Black-backed Gull *Larus fuscus intermedius* was reconsidered and rejected. Therefore, a 4cy bird ringed in southern Norway in 1999 and seen in Tampere in 2002 becomes the first record of this taxon in Finland.

Other major rarities (with less than six previous records) were Manx Shearwater, Long-legged Buzzard and Rock and Eyebrowed Thrush. Record numbers of American Wigeon, Crested Lark, Black-throated Thrush, Booted Warbler and Rose-coloured Starling were seen. The year 2002 was also very good for Greater and Lesser Spotted Eagle, Grey Phalarope and Lanceolated Warbler. The first breeding of Short-toed Lark was documented, when two adults were seen feeding a small juvenile at Kuopio. The third nest of Booted Warbler was found (two nests in 2000).

The details included for each record are: date and locality, number of birds if more than one, other details if known (kv = calendar year, jp = adult breeding plumage, tp = winter plumage, vp = transient plumage, T-puk. = female plumage, Ä = singing, r = ringed, W (=west) etc. means migrating birds and their flight direction, (v)/(ä) = photographed/tape recorded (and this evidence seen or heard by the committee). The three numbers in brackets after each species' name give the total number of individuals observed in Finland (1) before 1975, (2) in the period 1975-2001 and (3) in 2002 respectively.

Kirjallisuus

- Bradshaw, C. 2001: Two-barred Greenish Warbler on Scilly. – British Birds 94: 284–288.
Cederroth, C. 2001: Sällsynta fåglar i Sverige 2000. – SOF 2001. Fågelåret 2000. Stockholm.

- Cederroth, C. 2002: Sällsynta fåglar i Sverige 2001. – SOF 2002. Fågelåret 2001. Stockholm.
Collinson, M. 2001: Greenish Warbler, "Two-barred Greenish Warbler", and the speciation Process. – British Birds 94: 278–283.
Cramp, S. (toim) 1988: Handbook of the Birds of Europe, the Middle East and North Africa. The Birds of the Western Palearctic. Vol V. Oxford University Press. Oxford.
Cramp, S. & Simmons, K.E.L. 1980: Handbook of the Birds of Europe, the Middle East and North Africa. The Birds of the Western Palearctic. Vol.II. Oxford University Press. Oxford.
Hagemajjer, E.J.M. & Blair, M.J. 1997: The EBCC Atlas of European Breeding Birds: Their Distribution and Abundance. – T. & A.D. Poyser. London.
Irwin, D.E., Bensch, S. & Price, T. D. 2001: Speciation in a ring. – Nature 409:333–337.
Klein, R. & Buchheim, A. 2003: Die Albatrosse der Steppenmöwe *Larus cachinnans*. – Limicola 17(1):21–26.
Knox, A.G., Collinson, M., Helbig, A.J., Parkin, D.T. & Sangster, G. 2002: Taxonomic recommendations for British birds. – Ibis 144, 707–710.
Koskinen, H., Kettunen, H. & Kangasniemi, M. 2001: Tuhkaskälökkien esiintymisestä Tampereella – Linnut 36(2): 27–30.
Lehikoinen, E., Gustafsson, E. ja muut 2003: Varsinais-Suomen linnut. Turun lintutieteellinen yhdistys r.y. Turku.
Lindell, L. 2002: Sveriges Fåglar. 3:e uppl. SOF. Stockholm.
Lindroos, T. & Luoto, H. 1999: Vuoden 1998 hyväksytyt harvinaisuushavainnot – Linnut 34(4): 26–39.
Löfgren, S. 1973: Pikkuhiitti Porzana parva Lappeenrannan Vainikkalassa 1972. – Lintumies 8 (2):29–30.
Mjøltnes, K.R. 2002: Both a Greater Sand Plover and a Lesser Sand Plover at Jaeren, Norway. – Birding World 15: 291–293.
Perttula, P. & Tenovuo, J. 2002: Isolepinkäisen alalajit *excubitor*, *sibiricus* ja *borealis*. – Alula 8:54–60.
Rariteettikomitea 1984: Ennen Rariteettikomitean perustamista julkaistujen harvinaisuushavaintojen tarkistus. – Lintumies 19(2): 76–82.
Rogers, M.J. and the Rarities Committee 2002: Report on rare birds in Great Britain in 2001. – British Birds 95: 476–528.
Soikkeli, M., J. & R. Tenovuo, 1966: *Emberiza melanocephala* vel *bruniceps* Kustavin Isokarissa. – Omis Fennica XLIII:27–28.
Solonen, T. 1985: Suomen linnusto. Lintutieto. Helsinki.
Tyrberg, T. 2002: Fågelrapport för 2001. – SOF 2002. Fågelåret 2001. Stockholm.
Ullman, M. 2002: Prärielöpare. – Vår Fågelvärld 61 (7): 46–47.
van der Vliet, R.E. 2001: Two-barred Warbler on Terschelling in October 1996. – Dutch Birding 23:191–195.
van der Vliet, R.E., Kennerley, P.R. & Small, B.J. 2001: Identification of Two-barred, Greenish, Bright-green and Arctic Warblers. – Dutch Birding 23:175–191.

Kirjoittajien osoitteet/Authors' addresses:

Heikki Luoto
Kuhajoentie 15
01750 VANTAA
puh/tel. (09) 2905 4970
heikki.luoto@kolumbus.fi

Tapio Aalto
Juoksijankatu 8 F 52
20360 TURKU
puh/tel. 040-7663 397
tapio.aalto@metsa.fi

Antero Lindholm
Tornihaukantie 2 as. 15
02620 ESPOO
puh/tel (09) 541 5 929
antero.lindholm@panasoft.fi

Visa Rauste
Päivärinnankatu 6 A 15
00250 HELSINKI
puh/tel. (09) 241 0 960
visa.rauste@helsinki.fi